

Konsekvensutredning avseende föreskrifter och allmänna råd om anslutningsavgifter för elektriska anläggningar

Sammanfattning

Denna konsekvensutredning avser nya föreskrifter och allmänna råd om utformningen av anslutningsavgifter för elektriska anläggningar.

Energimarknadsinspektionen (Ei) **inväntar beslut** om myndighetens bemyndigande i förordningen (2022:585) om nätverksamhet för att kunna meddela föreskrifter om utformningen av anslutningsavgifter för elektriska anläggningar. Föreskrifterna och de allmänna råden kompletterar artikel 18 i elmarknadsförordningen¹.

Syftet med föreskrifterna är att i enlighet med gällande EU-rätt, artiklarna 6 och 59.7 a i elmarknadsdirektivet², artikel 18 i elmarknadsförordningen och artikel 27 samt bilaga XIII i energieffektiviseringsdirektivet³, reglera hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.

Genom föreskrifterna fastställs tydligare ramar för hur nätföretagen ska utforma anslutningsavgifter, vilket förväntas bidra till ökad förutsägbarhet för elsystemets aktörer och möjliggöra en effektiv elektrifiering av samhället.

Målet med föreskrifterna är att de tillsammans med övrig reglering på elnätsområdet ska uppfylla målen i EU:s elmarknadsförordning och elmarknadsdirektiv om att nätavgifter utformas så att elsystemet kan drivas på ett

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955

kostnadseffektivt sätt och att tillräckliga investeringar tillhandahålls för en nödvändig utveckling, utbyggnad och förstärkning av nätet.

Ytterligare ett mål är att verkställa regeringens instruktion till Ei om att bidra till en samhällsekonomiskt effektiv omställning till och utveckling av ett fossilfritt, robust och kostnadseffektivt energisystem. Föreskrifterna är även en del i Ei:s arbete mot myndighetens effektmål om energinät som är effektiva och möter samhällets behov och att marknadens aktörer agerar på lika villkor på väl fungerande energimarknader.

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Konsekvensutredningen har tagits fram i enlighet med förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

UTKAST

Innehåll

Konsekvensutredning avseende föreskrifter och allmänna råd om anslutningsavgifter för elektriska anläggningar.....	1
Sammanfattning.....	1
1 Bakgrund och bemyndigande.....	5
2 Nulägesbeskrivning.....	7
2.1 Branschbeskrivning.....	7
2.2 Rättslig reglering.....	10
2.3 Vad är en anslutning?.....	13
2.4 Antal anslutningar.....	14
2.5 Hur ser anslutningsavgifterna ut idag?.....	15
2.6 Prövning av anslutningsavgifter.....	17
2.7 Acer:s rapport om bästa praxis.....	20
2.8 EU-kommissionens rekommendation.....	22
2.9 Internationell utblick.....	23
2.10 Litteratur om anslutningsavgifter.....	28
2.11 Anslutningsavgiften är en del av nätregleringen.....	30
3 Ord och uttryck.....	34
4 Problem- och målformulering.....	35
4.1 Anslutningsavgifternas utformning fastställs inte av Ei i förhand.....	35
4.2 Nätföretagens anslutningsavgifter utformas olika.....	36
4.3 Nätföretagen tillämpar olika kostnadsfördelningsprinciper.....	37
5 Nollalternativet.....	39
6 Alternativa lösningar.....	39
6.1 Grunda eller djupa avgifter som huvudprincip.....	40
6.2 Vilka kostnader som ingår i en grund avgift.....	43
6.3 Alternativa tillägg till huvudprincip om grunda avgifter.....	44
6.4 Vad som ska anses som särskilda skäl.....	46
6.5 Hantering av kostnader för redan genomförda investeringar.....	47
6.6 Schablonisering.....	48
7 Beskrivning av förslaget.....	50
7.1 3 kap. 1 §.....	50
7.2 3 kap. 2 §.....	50
7.3 3 kap. 3 §.....	51
7.4 3 kap. 4 §.....	53
7.5 3 kap. 5 §.....	54
7.6 4 kap. 1 §.....	55
7.7 4 kap. 2 – 4 §§.....	56
7.8 4 kap. 5 §.....	57
8 Konsekvenser av förslaget.....	58
8.1 Konsekvenser för företag.....	58
8.2 Konsekvenser för offentlig sektor.....	62
8.3 Konsekvenser för hushåll, individer och andra enskilda.....	63

8.4	Andra relevanta konsekvenser	64
9	Överensstämmelse med EU-regler.....	64
10	Ikraftträdande och informationsinsatser	64
11	Samråd	64
12	Uppföljning	65
13	Kontaktpersoner	65

UTKAST

1 Bakgrund och bemyndigande

Eftersom nätföretagen agerar på en naturlig monopolmarknad reglerar Ei nätverksamheten. Reglering av nätverksamheten innebär att Ei granskar skäligheten i nätföretagens avgifter för överföring och anslutning av el. Ei granskar att företagen inte tar ut för höga avgifter från sina kunder genom att för varje nätföretag i förhand fastställa en intäktsram för en fyraårsperiod som avgifterna högst kan uppgå till. Sedan 2012 regleras nätföretagens intäktsram i förväg.⁴

Hösten 2023 överlämnades en utredning⁵ till regeringen i vilken det föreslogs lagändringar som skulle träda i kraft den 1 januari 2025. Lagförslagen påverkade bland annat utformningen av anslutningsavgifter för el. I utredningens uppdrag ingick att granska reglerna för de avgifter som nätföretagen tar ut för att ansluta kunder till nät och annan infrastruktur och se om dessa överensstämmer med gällande EU-rätt. Särskild hänsyn skulle tas till EU-domstolens dom i mål C-718/18 som gällde den tyska tillsynsmyndighetens exklusiva befogenhet att fastställa eller godkänna metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutningen och tillträde till nationella nät, inklusive tillämpliga avgifter. Av domen framgår att utformningen av anslutningsavgifter inte får regleras i lag. Idag regleras anslutningsavgifter i ellagen (1997:857).

I utredningen föreslogs att ett antal bestämmelser i ellagen skulle upphävas eller omformuleras och delvis ersättas med föreskrifter framtagna av tillsynsmyndigheten. Därför föreslogs det även att Ei skulle få ett bemyndigande för att kunna ta fram föreskrifter som reglerar utformningen av anslutningsavgifter för el.

Hösten 2025 publicerades propositionen *Regelverket för framtidens el- och gasnät 2025/26*:26⁶ i vilken det föreslogs lagändringar som berör anslutningsavgifternas utformning, se tabellen nedan.

Riksdagen beslutade lagändringarna den 26 november 2025.⁷ Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Tabell 1 - Ellagen

Nuvarande lydelse	Ny lydelse
-	4 kap. 1 a § (nytt) <i>Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.</i>

⁴ <https://www.ei.se/bransch/reglering-av-natverksamhet> (hämtad 2024-04-08)

⁵ SOU 2023:64 Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät, Betänkande av Utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena

⁶ [Regeringens proposition 2025/26:26 Regelverket för framtidens el- och gasnät](#) (hämtad 2026-01-08)

⁷ [Regelverket för framtidens el- och gasnät \(Betänkande 2025/26:NU10 Näringsutskottet\) | Sveriges riksdag](#) (hämtad 2026-01-09)

4 kap. 10 §

Upphör att gälla

Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks. Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

4 kap. 11 §

Upphör att gälla

En elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere ska inte betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning som

1. producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, och

2. ansluts

a) där en anläggning för användning av el redan är ansluten, och

b) med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Principer för kostnadsfördelning

Upphör att gälla

4 kap. 12 §

Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Enligt X § förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet får Ei meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.⁸

X §

Ei får meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.

Begrepp som används i konsekvensutredningen

Anslutningsavgifter brukar ofta beskrivas som *grunda* eller *djupa*. Det är två olika huvudprinciper för hur anslutningsavgifter kan beräknas. Det finns inga entydiga definitioner av begreppen men grunda anslutningsavgifter innebär i regel att den anslutande kunden främst betalar för de direkta kostnaderna för att ansluta sin anläggning, exempelvis servisledning. Kostnader för förstärkningar i det överliggande nätet delas i större utsträckning av alla nätkunder via avgiften för överföring av el. Djupa anslutningsavgifter innebär i regel att den anslutande kunden, utöver de direkta kostnaderna,

⁸ Ei inväntar beslut om myndighetens bemyndigande i förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet.

även betalar för utbyggnad och/eller förstärkningar i det gemensamma elnätet som krävs för att möjliggöra anslutningen.

2 Nulägesbeskrivning

2.1 Branschbeskrivning

Sedan omregleringen av den svenska elmarknaden 1996 är handel och produktion av el konkurrensutsatt och kunderna kan välja vilken elhandlare de vill köpa sin el från. Produktion och försäljning av el sker i konkurrens, medan elnätsverksamhet är ett naturligt monopol och regleras och övervakas i särskild ordning. Det svenska elnätet är reglerat genom att Ei ger tillstånd (nätkoncession) för att bygga och använda ledningar, granskar nätföretagens intäkter och bedömer om de är skäligen. Konkurrensutsättningen av elhandelsmarknaden har gett samtliga elanvändare, det vill säga såväl hushållskunder som företag, flera valmöjligheter. På dagens elmarknad påverkas kundernas kostnad av såväl grossistmarknadens funktion och konkurrensen på slutkundsmarknaden som avgifterna på det reglerade elnätet. Utöver detta påverkas kostnaden även av politiska beslut om ekonomiska styrmedel såsom skatter, avgifter, elcertifikatsystemet och utsläppshandelssystemet.

Elnätet i Sverige

Det svenska elnätet består av ungefär 596 000 km ledning, varav ungefär 444 000 km är jordkabel och 152 000 km är luftledning. Elnätet delas in i tre nivåer utifrån spänningsnivå: transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Transmissionsnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar el från transmissionsnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder.

Nätföretagen ansvarar för att nivån på underhållet av det egna nätet är tillräcklig för att garantera att leveranssäkerheten upprätthålls. Det svenska elsystemet är tätt sammankopplat med angränsande länder, särskilt Norge, Danmark och Finland, men även med Tyskland, Polen och Litauen. Transmissionsnätet i Sverige förvaltas av Affärsverket Svenska kraftnät. Regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio, Eon, Skellefteå kraft och Vattenfall. Lokalnäten ägs till cirka 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och resterande del av olika privata och kommunala aktörer.

Sammanlagt finns det 171 nätföretag i Sverige. Av dessa bedriver 146 lokalnäts-verksamhet, 23 regionnätsverksamhet, ett transmissionsnätsverksamhet och ett enbart utlandsförbindelse (Baltic cable). Fem företag har både lokalnät och regionnät. Storleken på nätföretagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundratusen kunder. De tre största nätföretagen (Eon, Ellevio och Vattenfall) har omkring 900 000–1 000 000 kunder var, och har tillsammans ungefär 52 procent av kundbasen. Därefter finns fyra företag som har omkring 100 000–300 000 kunder var, och en sammanlagd marknadsandel om drygt 10 procent. Omkring 70 av de

resterande nätföretagen har över 10 000 kunder var och en samlad marknadsandel på 32 procent medan resterande 69 nätföretag har färre än 10 000 kunder var och cirka 6 procent samlad marknadsandel. Medelvärde är ca 38 500 uttagsabonnemang per nätföretag, medan medianen är betydligt lägre, ca 11 200 uttagsabonnemang per nätföretag.

Det krävs tillstånd, så kallad nätkoncession, för att få bygga och använda elektriska starkströmsledningar (kraftledningar) i Sverige. Förutsättningarna för att meddela tillstånd framgår av ellagen och förordningen (2021:808) om nätkoncession samt miljöbalken.

Det finns två typer av nätkoncession. Nätkoncession för linje avser en kraftledning med en i huvudsak bestämd sträckning. Nätkoncession för område är ett tillstånd att inom ett visst geografiskt område bygga och använda kraftledningar. Områdeskoncession kan meddelas upp till en viss bestämd spänning (lokálnät) eller från en viss bestämd spänning upp till en viss bestämd spänning (regionnät).

Den som har nätkoncession för område har i princip ensamrätt att inom det området bygga och använda kraftledningar som koncessionen tillåter. En nätkoncession för område får inte sammanfalla med en annan nätkoncession för område. Det krävs också särskilda skäl för att någon annan ska få nätkoncession för linje för en kraftledning med en spänning som understiger den för området högsta tillåtna.

I syfte att förhindra korssubventionering mellan företag som bedriver olika typer av elverksamhet får ett nätföretag i princip inte bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet. Inom samma juridiska person ska nätverksamheten redovisas ekonomiskt skilt från all annan verksamhet. Detta innebär att elnätverksamhet måste vara både legalt och redovisningsmässigt åtskild från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Produktion av el får dock ske i ett nätföretag om den är avsedd för att ersätta utebliven el vid elavbrott. Utöver detta finns ett krav på att vissa nätföretag ska vara funktionellt åtskilda⁹ från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Den funktionella åtskillnaden gäller företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare.

Ei är en **tillsynsmyndighet** som arbetar på uppdrag av regeringen. Myndighetens verksamhet ska bidra till att regeringens och riksdagens energipolitik genomförs. Myndigheten ska säkerställa att marknadernas aktörer följer lagar och regler inom energimarknadsområdet. Utifrån sin expertkompetens ger Ei också förslag på lagändringar och andra åtgärder för att utveckla energimarknaderna. Av regeringens instruktion till myndigheten framgår även att myndigheten ska verka för att stärka el-, naturgas- och fjärrvärmekundernas ställning och möjliggöra aktiva valmöjligheter genom lättillgänglig och tillförlitlig information. Om en anslutande part anser att ett

⁹ I enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG.

nätföretag ställt upp oskäligen villkor som strider mot ellagen kan de anmäla ärendet till Ei som då prövar ärendet.

Ei reglerar nätföretagens intäkter på förhand under en fyraårsperiod. Intäkterna ska täcka skäligen kostnader för att driva nätverksamhet samt ge en rimlig avkastning på investerat kapital. Syftet med intäktsramsregleringen är att säkerställa att kunderna får betala ett skäligt pris för elnätstjänsten och ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet, samt trygga den svenska elförsörjningen.

Förhandsregleringen bidrar också till att nätföretagen får stabila och långsiktigen villkor för sin elnätverksamhet. För den nuvarande intäktsramsperioden (2024-2027) uppgår den totala intäktsramen till ungefär 326 miljarder kronor, medelvärdet ungefär 1 875 miljoner kronor per nätföretag och medianen ungefär 375 miljoner kronor per nätföretag.

Med **elanvändare** avses den som enligt avtal med ett nätföretag tar ut el från elnätet i en eller flera uttagpunkter. Begreppet omfattar både hushålls- och företagskunder. År 2024 fanns cirka 5,6 miljoner uttagpunkter, varav ungefär 4,7 miljoner avsåg hushållskunder och resterande cirka 900 000 företagskunder.

Elproducenterna förser elsystemet med kraft från sina produktionsanläggningar. Gruppen producenter är mycket skiftande och sträcker sig från några av Europas största energibolag till privatpersoner som äger småskaligen anläggningar för vindkraft, vattenkraft eller solenergi. Större producenter agerar ofta i eget namn på kraftbörserna där de både säljer el fysiskt och prissäkrar sig finansiellt. Mindre producenter väljer ofta att sälja sin el till en större aktör som i sin tur kan agera på marknaden. Det finns 1 455 företag som producerar el¹⁰ i Sverige. Av dessa räknas cirka 1 390 företag som små- eller mikroföretag. 50 företag är medelstora och runt 15 är stora företag.¹¹

Elhandelsföretag (elleverantör i ellagen) köper vanligtvis in el på grossistmarknaden, för att sedan sälja den vidare till sina kunder. Elhandelsföretag säljer och köper el i konkurrens med varandra. På slutkundsmarknaden råder fri prissättning så det är upp till kunden att välja det elhandelsföretag som erbjuder det bästa avtalet.

I dagsläget finns cirka 150 elhandelsföretag. Storleken på elhandelsföretagen varierar. De stora företagen har den allra största andelen av marknaden. De tre största företagen har tillsammans cirka

¹⁰ Företag som har en årsomsättning över 1 000 kronor och som ingår i branscherna generering av electricitet från förnybara och icke-förnybara källor enligt SCB:s företagssök, https://www.foretagsregistret.scb.se/Rakna?RakneTyp=RAKNA_FORETAG (hämtad 2026-01-27).

¹¹ Baserat på en förenklad definition (anpassat efter tillgängligen öppna data) där årsomsättningen i kronor för respektive kategori är: små- och mikroföretag < 100 miljoner, medelstora företag mellan 100 - 499 miljoner och stora företag ≥ 500 miljoner.

2,6 miljoner kunder, och de 30 största företagen har tillsammans ungefär 5,1 miljoner kunder¹², vilket innebär runt 90 procent av marknaden.

Balansansvar innebär ett ekonomiskt ansvar för att tillförd mängd el och uttagen mängd el alltid är i balans i de inmatnings- och uttagspunkter som omfattas av balansansvaret.

Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt, om de inte träffar ett sådant avtal själva. De balansansvariga har avtal om balansansvar med Svenska Kraftnät. Dessa företag är antingen elhandelsföretag eller specialiserade företag. Sverige har idag cirka 40 balansansvariga¹³ som varierar i storlek där det minsta företaget har runt 10 miljoner kronor i årsomsättning och de största aktörerna ingår i multinationella koncerner med årsomsättningar på upp till cirka 240 miljarder kronor.

2.2 Rättslig reglering

EU-nivå

Anslutningsavgifternas utformning regleras på EU-nivå bland annat genom elmarknadsdirektivet, elmarknadsförordningen och energieffektiveringsdirektivet.

Av artikel 6 i elmarknadsdirektivet framgår att avgifter ska

- vara offentliga,
- gälla för alla kunder,
- tillämpas objektivt, och
- utan diskriminering mellan systemanvändarna.

Dessutom ska avgifterna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, vara fastställda eller godkända i enlighet med artikel 59.

Av artikel 59.7 a elmarknadsdirektivet framgår att Ei, som tillsynsmyndighet, har ansvar för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, varvid dessa avgifter eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion.

¹² Energimarknaden – Branschbevakning från Di, <https://energimarknaden.di.se/fortum-fortfarande-storst-elify-och-god-el-arets-raketer/> (hämtad 2026-01-15).

¹³ [BRP | eSett Open Data](#) (hämtad 2024-01-29)

Av artikel 18 i elmarknadsförordningen framgår krav som ställs på avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten.

Ei bedömer att följande krav gäller anslutningsavgifter.

Avgifterna ska

- avspegla kostnaderna,
- vara transparenta,
- beakta behovet av nÄtsÄkerhet och nÄtflexibilitet,
- spegla de faktiska kostnaderna, i den mÅn dessa kostnader motsvaras av effektiva och strukturellt jÄmförbara nÄtoperatörers kostnader, och
- tillämpas pÅ ett icke-diskriminerande sÄtt.

Avgifterna får inte

- inbegripa icke-relaterade kostnader för andra icke relaterade politiska mÅl,
- leda till diskriminering, varken positiv eller negativ, av energilagring eller energiaggregering,
- verka hÄmmande pÅ egenproduktion, egenförbrukning eller pÅ deltagande i efterfrÅgefleksibilitet, och
- vara avstÅndsrelaterade.

Av artikel 27 och bilaga XIII i energieffektiviseringsdirektivet framgår bland annat att avgifterna ska vara

- transparenta,
- icke-diskriminerande,
- förenliga med artikel 18 i elmarknadsförordningen, och
- kostnadsbaserade i förhÅllande till de kostnadsbesparingar i nÄten som uppnÅtts genom Åtgärder pÅ efterfrÅgesidan och laststyrning och distribuerad produktion, däribland besparingar från sänkta leveranskostnader eller till följd av nÄtinvesteringar och en mer optimal nÄtdrift.

Svensk rätt – nuvarande lagstiftning

Enligt 4 kap. 1 § ellagen ska den som har nÄtkoncession (kallas i denna konsekvensutredning för nÄtföretag) pÅ objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skÄliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnÄtet. Av 4 kap. 2 § ellagen framgår att avsteg från anslutningsskyldigheten får göras om det saknas ledig kapacitet och det inte finns förutsättningar att

åtgärda kapacitetsbristen på ett samhällsekonomiskt motiverat sätt utan att förstärka ledningen eller om det finns andra särskilda skäl.

Enligt 4 kap. 13 § ellagen ska Ei ta upp en tvist om vilka skyldigheter nätföretag har enligt 4 kap. 1 § ellagen. En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till myndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten. Vidare framgår av 4 kap. 15 § ellagen att återinkoppling av befintliga anläggningar och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt också ska bedömas som en anslutning till elnätet och omfattas av de bestämmelser som gäller avseende anslutning i ellagens 4 kap.

Enligt 4 kap. 10 § ellagen ska en avgift för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät utformas så att nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas. Avtal om anslutning och tillgång till elnät avser normalt en, i avtal angiven, nivå av elektrisk effekt som kundens anläggning kan ta ut eller mata in på elnätet. Nätföretaget tilldelar med andra ord den nätkapacitet som behövs utifrån anläggningens avtalade effekt och anläggningens karakteristika.

En anslutningsavgift ska enligt ellagens förarbeten motsvara de faktiska kundspecifika kostnaderna för anslutningen.¹⁴ Vidare framgår det av förarbetena att kundernas intresse av låga och stabila avgifter ska vara utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig anslutningsavgift.¹⁵ Anslutningsavgiften ska även vara sakligt motiverad och enskilda kunder ska inte särbehandlas utifrån ovidkommande faktorer. Prisdifferens får dock ske mellan olika kundkategorier om det är motiverat ur kostnadssynpunkt men en kundgrupp får inte gynnas på en annan kundgrupps bekostnad.

Av förarbetena framgår att av uttrycket *skäliga kostnader* i 4 kap. 10 § ellagen innebär att avgiften inte med automatik behöver täcka nätföretagets samtliga faktiska kostnader för anslutningen. Exempel på situationer där kunden endast ska ersätta en skälig kostnad, som är mindre än den faktiska kostnaden, är att nätföretaget i samband med anslutningen har förstärkt nätet på ett sätt som inte direkt kommer kunden till godo, har använt dyrare material än nödvändigt eller inte har dragit en ledning på det för den anslutande kunden lämpligaste sättet.¹⁶ Av praxis framgår bland annat att kundernas intresse av låga avgifter måste vägas mot att nätföretaget får täckning för sina kostnader.¹⁷ I praktiken innebär detta att ett nätföretag endast får inkludera kostnader motsvarande den anslutande kundens utnyttjande av de anläggningsdelar som kommer fler tillgodo i anslutningsavgiften. Ett exempel på detta är kostnader för en nätstation, som enligt gällande praxis får inkluderas i anslutningsavgiften. Om en nätstation exempelvis har kapacitet att ansluta 800 ampere och en anslutande kund vill ha en

¹⁴ Prop. 1993/94:162 s. 58 och 157

¹⁵ Prop. 1996/97:136 s. 149

¹⁶ Prop. 2008/09:141 s. 99

¹⁷ Kammarrätten i Stockholm, mål nr 5957–019, 4592–05 och 4686–05.

anslutning om 200 ampere ska kunden bära 25 procent av kostnaden för nätstationen ($200/800 = 25$ procent). Detta kan påföras kunden oavsett om nätstationen redan är uppförd sedan tidigare och kapaciteten finns tillgänglig eller om det krävs en ny nätstation.

2.3 Vad är en anslutning?

Av 4 kap. 1 § och 15 § ellagen framgår att en anslutning handlar om att få tillträde till nätet genom att ansluta en elektrisk anläggning till en ledning eller ett ledningsnät. Det kan exempelvis röra sig om en så kallad *nyanslutning*, en *återinkoppling* av befintlig anläggning eller en *höjning av avtalad effekt* i en anslutningspunkt.

Av anslutningsavtalet framgår vilken maximal effekt anslutningen ska vara dimensionerad för. Storleken på effekten påverkar vilka åtgärder som behöver vidtas för att ansluta en anläggning och därmed kostnaden för anslutningen.

För att kunna driftsätta sin anläggning och nyttja nätet behöver kunden dessutom ha ett elnätsabonnemang. Där regleras villkoren för in- och utmatning samt avgifter. Detta innebär att den effekt en anläggning är dimensionerad för bara kan utnyttjas till fullo om kunden har ett elnätsabonnemang för motsvarande effekt och betalar för nätutnyttjandet genom överföringsavgifter

Anslutningsprocessen

I det här avsnittet beskrivs anslutningsprocessen kortfattat i sex steg.¹⁸

Steg 1: Indikation om anslutning

När någon vill få en elektrisk anläggning ansluten är första steget att kontakta nätföretaget. Nätföretaget kan då informera om sin anslutningsprocess, sina rutiner och om det finns en anslutningskö.

Steg 2: Ansökan om anslutning

Den som vill ansluta en elektrisk anläggning fyller i nätföretagets ansökningsblankett. På detta sätt får nätföretaget den information som behövs för att kunna ansluta anläggningen. I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgifter om avgift och övriga villkor, typiskt sett genom en offert, för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Steg 3: Kommunikation och utredning

Nätföretaget kan behöva göra en utredning för att kunna bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för att ansluta anläggningen. En sådan utredning bekostas vanligen av den som vill ansluta en elektrisk anläggning.

¹⁸ [Informationsdelning vid ansökningar om anslutning till elnäten \(ei.se\)](#) (hämtad 2024-04-08)

Steg 4: Beslut om anslutning

Den som vill ansluta en elektrisk anläggning får ett beslut om anslutning. I beslutet ingår bland annat utredningsdokument, anslutningspunkt, plats, kapacitet, övergripande teknisk utformning samt senast gjorda uppskattning av kostnad och tid.

Steg 5: Byggnation

Detta steg består av flera delar. Nätföretaget behöver exempelvis besluta om investeringar och projektstart, teckna avtal med entreprenörer samt påbörja byggnationen.

Steg 6: Idrifttagning och verifiering

I det sista steget beslutar nätföretaget om att den anslutande anläggningen kan tas i drift. Produktionsanläggningar ska dessutom verifieras.

2.4 Antal anslutningar

I det svenska elnätet finns idag cirka 5,9 miljoner anslutningar. I Tabell 2 nedan redovisas hur fördelningen ser ut enligt data som nätföretagen rapporterat in till Ei för 2024.

Tabell 2 - Antal anslutningar 2024

Typ av abonnemang	Lokalnät	Regionnät	Transmissionsnät	Summa
Inmatning från produktion och energilagring	299 237	639	52	299 928
Uttag lågspänning	5 638 016			5 638 016
Uttag högspänning	8 459	701	50	9 210
Abonnemang i gränspunkt	1 526	1 693	133	3 352
Totalt antal abonnemang	5 947 238	3 033	235	5 950 506

Källa: [Tekniska uppgifter - elnät - Energimarknadsinspektionen \(ei.se\)](#)

Den stora majoriteten av anslutningarna är uttagspunkter på lågspänningsnivå i lokalnäten. Dessa utgör cirka 97 procent av alla anslutningar. Sett till alla typer av anslutningar finns nära 100 procent i lokalnäten.

För att få en bild av hur många anslutningar som tillkommer årligen har Ei skickat ut en enkät till nätföretagen. I tabellen nedan syns att det rör sig om uppskattningsvis 20 000 – 26 000 nyanslutningar per år i lokalnäten. Ei har utöver data för tidigare år efterfrågat uppskattningar kring hur antalet nyanslutningar kommer att utvecklas framöver. Det är svårt att uttala sig med säkerhet om framtida anslutningar då det till stor del påverkas av yttre faktorer som konjunkturläget. Den förväntade

utvecklingen i lokalnäten varierar där vissa nätföretag förväntar sig en ökning medan andra förväntar sig en minskning jämfört med idag. De tre svarande regionnätstföretagen uppger att anslutningarna i regionnäten förväntas öka.

Tabell 3 – Estimerat antal nyanslutningar per nätnivå¹⁹

Antal nyanslutningar	2021	2022	2023
Lokalnät	23 500	26 000	21 000
Regionnät	40	30	40

2.5 Hur ser anslutningsavgifterna ut idag?

De gällande bestämmelserna i ellagen anger att avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks²⁰. Det framgår dock inte närmre hur utformningen av denna avgift ska se ut och det går att argumentera för att flera olika utformningar kan vara skäliga. Ei ska bedöma skäligheten i de avgifter som enskilda anslutande kunder begär prövning av. De beslut som Ei lämnar i frågan utgör förvisso vägledning för nätföretagen avseende hur de får gå till väga i utformningen men det varierar ändå i hur metoderna för framtagning av avgifter för anslutning ser ut hos nätföretagen. Exempelvis kan ett nätföretag ha valt att inte ta betalt för en viss nivå på nätdelar som ett annat nätföretag valt att inkludera i sina avgifter alternativt att man valt olika fördelningsgrunder för utnyttjande av gemensamma anläggningar. Eftersom det inte finns något lagkrav som ålägger nätföretagen att rapportera in sina anslutningsavgifter till Ei har myndigheten i dagsläget ingen heltäckande bild över hur nätföretagen utformar sina anslutningsavgifter. I detta avsnitt redogör vi för hur det ser ut idag.

Svenska kraftnät

I februari 2024 fattade Svenska kraftnät beslut om en ny princip för kostnadsfördelning vid anslutning till transmissionsnätet. Principen klargör att det som utgångspunkt är Svenska kraftnät som ansvarar för de investeringar som krävs för att utveckla de gemensamma delarna av transmissionsnätet. I korthet är den nya principen en grund princip, där affärsverket tidigare tillämpat en djup princip.

Enligt den *tidigare gällande djupa principen* från 2013 skulle anslutningsavgiften täcka Svenska kraftnäts kostnader för anslutning och eventuella nätförstärkningsåtgärder och motsvara de totalt ökade investeringsutgifterna inklusive kostnader för förtida investeringar till följd av anslutningen. Det innebär att anslutande part skulle bekosta alla åtgärder som Svenska kraftnät skulle genomfört som en

¹⁹ Tabellen visar ett uppskattat antal nyanslutningar baserat på en enkät från november-december 2024 där 11 av cirka 170 lokalnätstföretag (med motsvarande totalt över 50 procent av alla anslutningspunkter) och de tre största regionnätstföretagen svarat. För lokalnätstföretagen har de svarande företagens värden viktats efter kundantal för att uppskatta värdet för samtliga företag.

²⁰ 4 kap. 10 § ellagen

följd av anslutningen. Om en åtgärd skulle genomföras men tidigare lades med anledning av anslutningen skulle anslutande part stå för merkostnaderna för tidigare läggningen.²¹

Den *nya principen* innebär att anslutningsavgiften ska täcka kundspecifika kostnader, vilket i huvudsak handlar om kostnader för åtgärder i den station där kunden ansluts samt eventuella radiella ledningar till den aktuella stationen. Åtgärder i det maskade nätet finansieras som huvudregel inte genom anslutningsavgifter. Undantaget är om det rör sig om "enskild maskad matning", vilket innebär att en förstärkning görs parallellt med en befintlig radialledning som enbart serverar en kund.²²

Regionnätföretagen

Under föreskriftsarbetets samrådsprocess har det framkommit att regionnätföretagen generellt tillämpar djupa anslutningsavgifter, där anslutande part utöver helt kundspecifika åtgärder även betalar för en proportionerlig andel av gemensamma befintliga eller tillkommande anläggningsdelar. Beräkningen av kundens andel görs utifrån i vilken grad kundens anslutning påverkar dimensioneringen av de gemensamma anläggningsdelarna.

Lokalnätföretagen

Den metod som Ei tillämpar för bedömning av skälighet för anslutning av anläggningar upp till 25 ampere²³ har generellt sett en stark förankring i branschen och många av lokalnätföretagen tillämpar metoden vid prissättning av nya anslutningar.

Ett stort nätföretag som dock tillämpar en annan metod för mindre anläggningar är Vattenfall. Eftersom Vattenfall är ett av Sveriges största nätföretag berör skillnaden i metod en stor mängd kunder. Den metod som Vattenfall tillämpar vid anslutning av anläggningar upp till 25 ampere har likheter med den metod som Ei tillämpar sett till att man utgår från en grundavgift som gäller för alla anslutningar inom en viss zon. En väsentlig skillnad är dock att Vattenfalls metod utgår från den nätstation som kommer att mata den anslutande kundens anläggning medan Ei:s metod utgår från den punkt i det befintliga elnätet där nätföretaget påbörjar en ny ledningsdragning för att kunna ansluta den aktuella kunden.²⁴ Detta leder till en annorlunda kostnadsfördelning mellan de anslutande kunderna jämfört med Ei:s nuvarande schablonmetod.

När det kommer till anslutning av anläggningar på lokalnäten som inte omfattas av Ei:s schablonmetod skiljer det sig mer mellan nätföretagens metoder. Ei har sett exempel på olika metoder i samband med de prövningsärenden som inkommer till myndigheten men har inte en heltäckande bild av samtliga nätföretags olika metoder för avgiftsbestämning. Flera nätföretag tillämpar schablonprissättning även för större anläggningar än 25 ampere medan andra nätföretag gör

²¹ [Svenska Kraftnät. Webbinarium Kostnadsfördelning 25 september 2024](#)

²² Ibid

²³ Metoden beskrivs i avsnitt 2.6.

²⁴ [Ny anslutning | Vattenfall Eldistribution](#) (hämtad 7 januari 2026)

bedömningar för varje enskilt fall avseende vad som krävs för att ansluta aktuell anläggning och det är då de kalkylerade åtgärderna som ligger till grund för avgiften. Ei har också sett exempel på nätföretag som tillämpar en kombination av schablonavgifter och enskilda bedömningar där schablonen tas ut för kundens utnyttjande av befintliga anläggningsdelar medan en enskild bedömning görs för nya anläggningsdelar som är helt kundspecifika.

Ei har i prövningarna också sett att det skiljer mellan hur "djupt" olika nätföretag tar betalt i sina respektive nät. Det finns exempel där endast kostnaden för en servisledning utgjort avgiften medan andra nätföretag i motsvarande situationer även tagit betalt för kostnader för anläggningsdelar både fram till och bortom närmaste transformatorstation.

2.6 Prövning av anslutningsavgifter

När Ei prövar anslutningsavgiften fastställs normalt sett ett tak för hur hög anslutningsavgiften borde ha varit. Om avgiften borde ha varit lägre så måste nätföretaget minska anslutningsavgiften. Om avgiften däremot borde varit högre så sker ingen justering av nätföretagets fastställda avgift då de är civilrättsligt bundna av erbjudandet till kunden, och nätföretaget får i stället ta ut mellanskillnaden som en del av överföringsavgifterna som tas ut från alla kunder

Ei:s beslut vid prövning av skäligheten i anslutningsvillkor kan överklagas. Allmänna förvaltningsdomstolar hanterar överklaganden gällande Ei:s prövningar av villkor för anslutningar. Den eller de som beslutet gått emot kan överklaga Ei:s beslut. Det är då Förvaltningsrätten som i första hand avgör om det beslut Ei fattat är i enlighet med ellagens bestämmelser. Förvaltningsrätten återförvisar ett ärende till Ei om Ei:s överklagade beslut bedöms strida mot ellagens bestämmelser. Förvaltningsrättens beslut kan överklagas till Kammarrätten som gör motsvarande bedömning och Kammarrättens beslut kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen som är sista instans för prövningar av villkor för anslutning.

Nyanslutningar 16–25 ampere

Ei har, som tidigare nämnts, fastställt en metod, *Schablonmetoden*, för att beräkna den högsta skäligen anslutningsavgiften för anslutningar till elnätet avseende säkringsstorlekar mellan 16 och 25 ampere. Schablonmetoden tillämpas av Ei vid prövning av anslutningar av elektriska anläggningar som befinner sig 0–1 800 meter fågelvägen från anslutningspunkten i befintligt nät. För avstånd upp till och med 600 meter baseras schablonmetoden på nätföretagets genomsnittliga kostnader. Dessa har Ei tagit fram genom en enkätundersökning genomförd av Statistiska Centralbyrån.

För avstånd från 600 meter upp till och med 1 800 meter grundar sig kostnaderna på den så kallade EBR-katalogen.²⁵ EBR står för Elnäts Branschens Riktlinjer och är en branschstandard som tagits fram av branchorganisationen Energiföretagen Sverige. EBR används för att planera, bygga och underhålla

²⁵ EIPM 2010:11 Normvärden – För anläggningar med spänning upp till och med 24 kV.

eldistributionsanläggningar. Ei använder inte någon schablonmetod för anslutningar över 1 800 meter utan gör då en individuell bedömning i varje enskilt fall. Ei uppdaterar kostnaderna i schablonmetoden varje år. Detta sker genom att kostnaderna indexerats för att på så sätt följa den generella kostnadsutvecklingen för de delar som ingår i en anslutning. De uppdaterade värdena tillämpas för offerter som skrivs från och med den 1 januari året efter det att det nya indexvärdet publicerats.²⁶

Det finns inget krav på nätföretagen att använda Ei:s schablonmetod men metoden har sedan flera år tillbaka stark förankring i branschen och även domstolarna har godkänt metoden för bedömning av skäliga anslutningsavgifter.²⁷

Övriga nyanslutningar och höjning av effekt

För större säkringar än 25 ampere och för anläggningar som ligger längre bort än 1 800 meter från anslutningspunkt i befintligt nät finns ingen av Ei liknande framtagen schablonmetod. Ei gör i dessa fall i stället bedömningar av de särskilda förutsättningar som råder för de enskilda anslutningar som begärs prövning av. Det är inte ovanligt att nätföretagen själva tillämpar någon form av schablonisering även för anslutningar som överstiger 25 ampere men vid en eventuell prövning görs, som nämnts, bedömningar av de särskilda förutsättningarna av Ei.

När Ei bedömer om en anslutningsavgift är för anslutningar över 25 ampere och där avståndet för anslutningen till anslutningspunkten i befintligt elnät är längre än 1800 m är det enligt Ei inte lämpligt att schablonberäkna anslutningsavgiften. Anledningen till det är att antalet anslutningar med tillräckligt liknande karaktär är förhållandevis litet och underlaget då blir otillräckligt för att kunna göra en schablonberäkning. Ei får i stället pröva skäligheten på ett annat sätt.

Vid prövning av dessa kostnader använder Ei EBR kostnads katalog som utgångspunkt. Kammarrätten i Stockholm har tidigare funnit att det är lämpligt att använda EBR som utgångspunkt vid bedömning av skälig anslutningsavgift.²⁸

De kostnadsposter som Ei anser att ett nätföretag får räkna in i en anslutningsavgift och som därmed utgör de faktiska kundspecifika kostnaderna avser i första hand de åtgärder som krävs för att bygga den servisledning som uteslutande är avsedd för kundens räkning. Utöver kostnad för servisledning kan det krävas ytterligare åtgärder i elnätet för att kunden ska kunna anslutas. Kostnader för sådana åtgärder får enligt gällande praxis också räknas in i anslutningsavgiften men då dessa åtgärder även bidrar till att ge ett robustare nät till fler kunder och eventuellt möjlighet att kunna ansluta fler kunder till samma nät delar ska en *fördelning* av kostnaderna göras. Denna fördelning görs utifrån vilken kapacitet kunden använder i förhållande till nätets totala kapacitet. Nätföretaget får också räkna in

²⁶ [Metod för fastställande av skäliga anslutningsavgifter för uttag 16-25 A \(ei.se\)](#) (hämtad 2026-01-07)

²⁷ Förvaltningsrätten i Linköping, dom 2020-05-27, mål nr 29–20.

²⁸ Kammarrätten i Stockholm, dom 2007-03-21, mål nr 4686–05.

kundens kapacitetsutnyttjande i nätstation eller om det gäller större anläggningar kan även delar i fördelningsstation räknas in i avgiften.

Återinkoppling av befintlig anläggning

En återinkoppling avser anslutning till elnätet av en anläggning som tidigare varit ansluten till elnätet men under en tid stått utan elnätsabonnemang. Av ellagen följer att nätföretaget har rätt att ta ut en anslutningsavgift för att utföra återinkopplingen. Avgiften ska precis som vid nyanslutning i största möjliga mån motsvara de faktiska, kundspecifika kostnader som nätföretaget har för själva anslutningen.

Om en anläggning har varit fränkopplad upp till och med tio års tid utgörs anslutningsavgiften av nätföretagets kostnader för de åtgärder som krävs för att ta anläggningen i bruk igen. Avgiften får dock inte överstiga kostnaden för nyanslutning enligt den tidigare beskrivna schablonmetoden, om anslutningen avser 16–25 ampere och har ett avstånd på högst 1800 meter till anslutningspunkten i befintligt nät. Vid återinkoppling har Ei beslutat att sätta en gräns i tiden för när det är skäligt att debitera en avgift som även inkluderar nätföretagets kostnader för kundens del i det befintliga lågspänningsnätet. Det vill säga de nätdelar som redan finns på plats vid återinkopplingen och som tillhör nätföretaget. Anledningen till detta är att nätföretaget inte får in några intäkter från den fränkopplade anläggningen för att täcka kostnaden för underhåll och reinvesteringar.

Nätföretagen har inte någon skyldighet att underhålla eller vid behov förnya elnätet till en fränkopplad anläggning utan det ansvar nätföretagen har i detta avseende är begränsat till de befintliga kunderna. Vid återinkoppling av en anläggning som varit fränkopplad mer än tio år är det därför möjligt för nätföretagen att inkludera en viss kostnad för kundens del i befintligt lågspänningsnät i avgiften enligt den metod som Ei tillämpar vid bedömning av avgiften för återinkoppling.²⁹ Kostnaden för del i befintligt lågspänningsnät ökar gradvis ju längre anläggningen har varit fränkopplad eftersom längre tid går utan att intäkter för att täcka underhåll och reinvesteringar betalas in. Med anledning av detta kan nätföretagen därför även gradvis ta ut en avgift avseende användande av det befintliga nätet. Anslutningsavgiften ska även kunna inkludera nätföretagets faktiska kostnader för att utföra återinkopplingen. Den totala avgiften för återinkoppling får dock inte överstiga kostnaden för nyanslutning enligt schablonmetoden, om anslutningen är på 16–25 ampere och har ett avstånd på högst 1800 meter till anslutningspunkten i befintligt nät.

Ei har sedan tidigare bedömt att när 20 år eller mer förflutit sedan en fastighet varit ansluten till elnätet ska en anslutning ses som en nyanslutning och inte en återinkoppling oavsett hur mycket arbete som krävs vid själva återinkopplingen. Högsta skäliga anslutningsavgift ska då bestämmas med schablonmetoden som inkluderar hela kostnaden för del i befintligt lågspänningsnät.

²⁹ Se till exempel Ei:s ärende med diarienummer [2022-100372](#)

När Ei bedömer om en avgift för återinkoppling är skäligen beräknas kostnaden för kundens del i befintligt lågspänningsnät och bedöms utifrån antal kalenderår som anläggningen varit fränkopplad. Del av befintligt lågspänningsnät utgörs av befintliga anläggningsdelar från och med matande nätstation fram till kundens anläggning.

Anläggningar som överstiger 25 ampere och som ska återinkopplas till elnätet efter att ha varit fränkopplade hanteras på samma sätt som helt nya anslutningar vilket beskrivs under 2.5.2 oavsett hur lång tid som anläggningarna varit fränkopplade. Det vill säga att vid en prövning är det de faktiska kostnaderna för återinkopplingen som ligger till grund för vad Ei anser är en skäligen anslutningskostnad. Kostnaden för redan betalda anläggningsdelar får dock inte utgöra en del av anslutningsavgiften utan det är alltså bara de tillkommande kostnaderna för anläggningsdelar som behöver bytas ut eller om förstärkningar av elnätet skett efter att fränkopplingen gjordes som får räknas in i avgiften.

2.7 Acer:s rapport om bästa praxis

I 2025 års upplaga av "bästa praxis-rapporten" *Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe*³⁰ presenterar Acer³¹ en översikt över hur regelverken kring anslutningsavgifter ser ut, baserat på en enkät skickad till nätmyndigheterna i EU:s medlemsländer och Norge. Rapporten regleras i artikel 18.9 i elmarknadsförordningen och enligt artikel 18.10 i samma förordning ska de nationella tillsynsmyndigheterna ta vederbörlig hänsyn till rapporten vid fastställandet eller godkännandet av överförings- och distributionsavgifter eller metoderna för dem.

Acer definierar *grunda* avgifter som en avgift där den anslutande parten betalar för kostnaderna som uppstår mellan den anslutande parten och det redan befintliga nätet. Om *djupa* avgifter tillämpas betyder det att den anslutande parten även betalar för hela eller delar av eventuella nödvändiga kostnader för att förstärka det befintliga nätet.

Metoderna för att beräkna anslutningsavgifter varierar stort mellan de studerade länderna. Vissa länder använder uteslutande grunda avgifter, medan andra enbart har djupa avgifter. Vanligast är dock att ha både grunda och djupa avgifter beroende på faktorer som nätnivå (transmissions- eller distributionsnät), spänningsnivå eller vilken typ av nätanvändare som ansluts. Avgifterna beräknas i vissa fall genom faktisk kostnad från fall till fall medan de i andra fall är förutbestämda genom en fast klumpsumma eller genom fasta belopp baserat på kostnadsdrivande faktorer som till exempel avstånd, spänningsnivå eller geografi.

³⁰ <https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/2025-ACER-Electricity-Network-Tariff-Practices.pdf> (hämtad 2025-08-07)

³¹ Acer (The European Agency for the Cooperation of Energy Regulators) är en byrå för samarbete mellan EU:s tillsynsmyndigheter inom energiområdet.

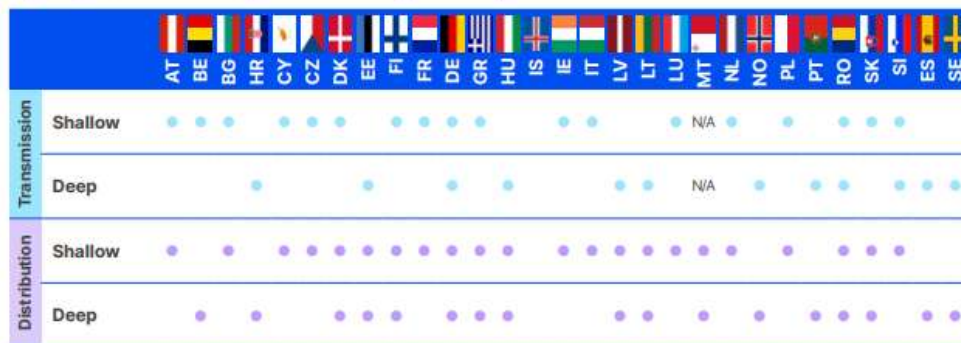
Acer skriver vidare att tillsynsmyndigheternas argument för att ha djupa anslutningsavgifter typiskt sett är att få mer kostnadsreflektiva avgifter, vilket även fungerar som en prissignal för var det är mest effektivt att ansluta ny produktion eller konsumtion. Det finns dock ett problem med hur kostnaderna för nätförstärkningarna ska fördelas, eftersom de kan skapa kollektiva systemnyttor i det befintliga nätet och minskade kostnader för framtida nyanslutningar. Nackdelen med grunda avgifter är att de är mindre kostnadsreflektiva och ger mer felaktiga lokaliseringssignaler till framtida anslutningar, medan fördelen är att de är enklare, mer förutsägbara och mer transparenta.

Generellt sett är fokuset på att anslutningsavgifterna ska vara kostnadsreflektiva större på högre spänningsnivåer och i transmissionsnäten medan förutbestämda och grunda avgifter är vanligare på lägre spänningsnivåer och i distributionsnäten. Det kan förklaras av att kostnaderna är högre och varierar mer på de högre nivåerna medan de lägre nivåerna i regel har lägre kostnad per anslutning och en större mängd anslutningar där det finns ett större värde av minskad administration.

I figuren nedan, som har hämtats från Acers rapport, visas en sammanställning över vilka principer länderna tillämpar.³²

Figur 1

Figure 34: Shallow and deep connection charges in Europe

Note: No data were provided for Iceland.

Acer tar inte ställning till huruvida anslutningsavgifter ska vara grunda eller djupa och konstaterar att det finns för- och nackdelar med båda. De konstaterar vidare att väl utformade anslutningsavgifter kan ge en lokaliseringssignal till nätanvändare om vilken placering som är mest kostnadseffektiv för elsystemet. Djupa anslutningsavgifter kan även bidra till att hindra projekt med svaga business case från att orsaka luftbokningar och ökad administration kring köhantering hos nätföretagen. Acer varnar dock för att en felaktig designad djup avgift kan leda till tröskeeffekter, vilket i förekommande

³² <https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/2025-ACER-Electricity-Network-Tariff-Practices.pdf> s. 88. (hämtad 2026-01-20)

fall bör hanteras genom exempelvis standardiserade djupa kostnader eller en delvis återbetalning av anslutningsavgifter när nya kunder ansluter.

Acer rekommenderar att när djupa avgifter tillämpas och en användares anslutning kommer framtida användare till godo, ska det övervägas ifall kostnadsdelning är nödvändigt för att försäkra en icke-diskriminerande och rättvis behandling av de som använder nätet. Hänsyn bör då även tas till systemoperatörernas administrativa kostnader. De rekommenderar även att tillsynsmyndigheterna ska överväga att ta fram online-verktyg för att beräkna åtminstone standardiserade anslutningsavgifter.

Acer uppmanar även tillsynsmyndigheter att de när de fastställer nätavgifter för producenter eller industriella användare bör söka samordnade tillvägagångssätt för att undvika ett rally mot osund konkurrens mellan EU:s medlemsstater via nätavgifterna.

Acer framhäver att strukturen på nätavgifterna³³ ska reflektera underliggande kostnadsdrivare som påverkar systemoperatörernas reglerade aktiviteter. Olika kostnadskategorier visar olika korrelation med olika kostnadsdrivare. Kostnadsdrivare kan vara sådant som energiflöden, effektanvändning och meter ledning. Kostnadskategorierna som Acer föreslagit är infrastrukturkostnader, nätförluster, systemtjänster och mätning.

För att sätta kostnadsreflektiva nätavgifter bör tillsynsmyndigheter enligt Acer identifiera kostnadsdrivare för de relevanta kostnadskategorierna och allokera dessas kostnader till avgiftsstrukturen i enlighet. Acer konstaterar samtidigt att avgiftsstrukturen inte får bli för komplicerad.

2.8 EU-kommissionens rekommendation

EU-kommissionen publicerade i december 2025 en rad rekommendationer för effektivare nätanslutningar³⁴. De rekommenderar att tillsynsmyndigheter ska främja lokaliseringssignaler i nätavgifterna (överföring och anslutning). Vad gäller anslutningsavgifter framförde de att djupa anslutningsavgifter kan ge lokaliseringssignaler till anslutande kunder samtidigt som socialisering av kostnader orsakade av specifika kunder kan undvikas. Samtidigt varnar de för att det finns risker att djupa anslutningsavgifter leder till tröskeleffekter som kan utgöra en barriär för samhällets elektrifiering.

³³ ACER:s resonemang i detta och efterföljande stycke framförs i kontexten överföringsavgifter, men Ei bedömer att samma synsätt kan appliceras på anslutningsavgifter.

³⁴ [Commission notice - Guidance on efficient and timely grid connections C\(2025\) 8473](#) (hämtad 2025-12-17).

2.9 Internationell utblick

Storbritannien

Den brittiska tillsynsmyndigheten Ofgem beslutade 2022 att ändra principerna för anslutningsavgifter i distributionsnäten. Detta gjordes inom ramen för en fortfarande pågående reform av både anslutnings- och överföringsavgifter som syftar till att skapa ett mer flexibelt och effektivt elnät som speglar användarnas behov³⁵. Tidigare tillämpades djupare anslutningsavgifter där både de helt kundspecifika kostnaderna och en proportionerlig del av gjorda nätförstärkningar bekostades av den anslutande parten på anslutningens spänningsnivå och en nivå över den. Om en anslutning därefter gjordes där det fanns ledig kapacitet erlades ingen betalning för tidigare gjorda nätförstärkningar. Med beslutet gick Storbritannien över till ett system där anslutande uttagskunder betalar en grundavgift som täcker endast de helt kundspecifika kostnaderna för anslutningen. Anslutande produktion betalar därutöver även en proportionerlig del av nödvändiga nätförstärkningar som behövs, dock enbart förstärkningar på samma spänningsnivå som anslutningen. Ofgem motiverar att producenternas anslutningsavgifter ser annorlunda ut beror på att de inte har någon prissignal i överföringsavgiften som återspeglar de kostnader de orsakar i nätet, vilket finns för uttagskunder i form av framåtblickande avgifter. Som en av åtgärderna för att förhindra att allt för stora förstärkningskostnader som orsakas av en enskild kund belastar hela kundkollektivet beslutades även om ett högkostnadstak (high-cost cap) angivet i pund/kW installerad effekt. Om förstärkningskostnaderna på den enskilda anslutningens spänningsnivå och en spänningsnivå uppåt når över taket behöver den anslutande parten (utöver ordinarie anslutningsavgift) betala för skillnaden mellan förstärkningskostnaderna och högkostnadstaket.³⁶

I den tillhörande konsekvensutredningen beräknas den största kostnadsposten med förändringen vara ökade kostnader för nätinvesteringar när anslutande parter tar mindre hänsyn till uppkomna kostnader för att förstärka nätet. Effekten kvantifieras och nuvärdesberäknas till mellan 290 – 530 miljoner pund, där 380 miljoner pund är värdet i deras huvudscenario. Utöver de kvantifierade kostnaderna redogör Ofgem kvalitativt för ett antal nyttor som bedöms motivera den genomförda regeländringen. Genom att inte ta betalt för nätförstärkningar av den anslutande kunden argumenterar Ofgem för att distributionsnätsföretagen kan ha ett större systemperspektiv när de planerar för anslutningar och ökade valmöjligheter för dem att överväga de mest effektiva alternativen för att möjliggöra en nyanslutning (exempelvis att möjliggöra nyanslutningar via flexibilitetslösningar i stället för genom att bygga nya ledningar). De skriver även att det förväntas leda till "ökad intertemporal rättvisa" och minskade incitament för så kallat free riding-beteende där en framtida anslutande part undviker att ansluta i väntan på att någon annan ska ansluta först och ta en större del av kostnaden för nätförstärkningar. Detta förväntas även kunna leda till tidigare lagda

³⁵ [Access and Forward-Looking Charges Significant Code Review: Decision and Direction | Ofgem](#) (hämtad 2025-01-16).

³⁶ [Access SCR - Final Decision \(ofgem.gov.uk\)](#) (hämtad 2024-02-16).

och utökade utsläppsminskningar kopplat till anslutningar av bland annat fossilfri produktion, elbilsaddning, värmepumpar och batterier.³⁷

Danmark

I Danmark är det nätföretagen som tar fram metoder för anslutningsavgifter, som sedan beslutas av tillsynsmyndigheten Forsyningstilsynet.

För anslutning av produktionsanläggningar till transmissionsnätet finns en metod som Danmarks transmissionsnätsoperatör Energinet, har tagit fram.³⁸ Modellen innehåller bland annat en standardiserad avgift för att täcka genomsnittliga anslutningskostnader i Energinets station och en schablonavgift per MW för att täcka genomsnittliga kostnader i det närmaste nätet. För anslutning av förbrukningsanläggningar finns en motsvarande godkänd metod³⁹ där kärnan är principen att förbrukaren ska bära de kostnader som förbrukaren ger upphov till. Energinet delar upp kostnaderna relaterade till en anslutning i tre huvudkategorier: *Direkta kostnader* vid anslutningen, *kostnader för förstärkning i bakomliggande nät* och *drifts- och underhållskostnader*.

I Energinets metodbeskrivning framgår att det danska elnätet historiskt är uppbyggt som ett kollektivt nät för elförsörjning där alla användare betalar för de generella och kollektiva förstärkningar som är nödvändiga och kommer kollektivet till nytta. I denna modell betalar nya användare för den direkta kostnaden för anslutning till det kollektiva nätet. Grundtanken med denna modell är att en förstärkning eller utbyggnad av det bakomliggande elnätet har ett värde även för kollektivet. Med modellen uppstår inte några tröskeeffekter som skulle kunna uppstå om en första anslutande kund fick bära kostnader för förstärkningar som andra senare får nytta av. Generellt gäller att den anslutande förbrukningsanläggningen ska bära alla kostnader för anslutningen fram till och med en redan existerande station. I kostnaden för stationen ska enligt en fördelningsnyckel räknas alla tillkommande kostnader för uppgradering, projektering och tidigareläggning av reinvesteringar. Om en ny station behöver etableras för att tillgodose den anslutande anläggningens behov ska den anslutande bära kostnaderna för detta i den grad det är nödvändigt för anläggningens behov.⁴⁰

För anslutningar till distributionsnätet har branschorganisationen Green Power Denmark tagit fram två metoder, en för producenter⁴¹ och en för elanvändare⁴². Metoderna kan användas av distributionsnätsföretagen som även kan begära prövning av metoder de tagit fram själva. I praktiken

³⁷ [Access SCR - Final Impact Assessment \(ofgem.gov.uk\)](#) (hämtad 2024-02-16)

³⁸ <https://afg.forsyningstilsynet.dk/h/42c520c9-70bc-4643-93f3-3f63bb755d28/9848dad65cec437e82922cbfe3a38f71?showExact=true> (hämtad 2025-01-02)

³⁹ [fsts-afgoerelse.pdf](#)

⁴⁰ [energinets-metode-for-nettilslutning-af-forbrug.pdf](#)

⁴¹ <https://afg.forsyningstilsynet.dk/h/42c520c9-70bc-4643-93f3-3f63bb755d28/298d30c28a994790ab2cb5ccdf95c40b?showExact=true> (hämtad 2025-01-02)

⁴² [Dansk Energis branchevejledninger om tilslutningsbidrag og standardtilslutningsbidrag](#) (hämtad 2025-01-02)

förekommer dock endast ett fåtal små lokala avvikelser från Green Power Denmarks metoder⁴³. Metoderna innebär standardiserade avgifter som gäller de flesta kunder med några undantag för exempelvis flexibla kunder eller kunder som begär anslutning på en plats som ligger avsides. Det innebär att många kunder som vill ansluta till ett nät kan räkna ut sin anslutningsavgift med hjälp av en prislista på internet⁴⁴.

Modellen för producenter bygger på data från ett urval av nätföretag där anslutningsavgiften sätts genom att beräkna en genomsnittlig kostnad per MVA på olika spänningsnivåer. För att få en lokaliseringssignal delas landet in i geozoner där avgiften baseras på hur mycket kapacitet som tas i anspråk i gränspunkterna mot transmissionsnätet. Varje 132–150/10–60 kV transformatorstation utgör normalt en zon som antingen är grön, gul eller röd beroende på om det är ett nät som är konsumtionsdominerat, neutralt eller produktionsdominerat. Zonerna uppdateras årligen.⁴⁵ Det pågår ett lagstiftningsarbete i Danmark där de har för avsikt att införa zoner även vid anslutning av förbrukare⁴⁶.

Modellen för elanvändare består av standardiserade avgifter, beräknade genom att uppskatta kostnaderna för att ansluta en ytterligare kapacitetsenhet beräknat utifrån ett genomsnittligt elnät. Kostnaderna reduceras med en sammanlagringsfaktor för att ta hänsyn till sammanlagringseffekter och en avvägningfaktor för att göra en avvägning mellan att nyanslutna kunder ska betala för delar av befintligt nät utan att det blir en orimlig barriär för anslutning. Avgiften differentieras genom att näringsidkare respektive hushållskunder delas upp baserat på spänningsnivå och storlek på anslutning.⁴⁷

Finland

I Finland har Energiavirasto, Ei:s motsvarighet i Finland, tagit fram metoder för utformningen av anslutningsavgifter.⁴⁸ En viktig utgångspunkt är att nätföretagen har en så kallad utvecklingskyldighet. Utvecklingskyldigheten innebär att ett nätföretag ska bygga och förstärka sitt nät med hänsyn till kundernas rimliga behov. Att kunna ansluta en anläggning inom skälig tid är ett sådant rimligt behov. Om en specifik anslutning exempelvis utlöser en förstärkning av nätet får kostnaderna för detta *inte* ingå i anslutningsavgiften.⁴⁹

Anslutningar till lågspänningsnät prissätts i regel med hjälp av en zon- och områdesindelning (fasta anslutningsavgifter). Så kallade zonavgifter baseras på anläggningens säkringsstorlek och anläggningens geografiska placering, det vill säga hur långt anslutningspunkten befinner sig från

⁴³ [Analyse 8, Juni 2024](#) s. 5 (hämtad 2025-02-12)

⁴⁴ Se exempelvis [Tilslutningsbidrag for forbrug | Elnet](#) (hämtad 2024-02-04)

⁴⁵ [Anmeldelse-af-model-for-producentbetaling.pdf](#) (hämtad 2025-02-03)

⁴⁶ [ACER electricity network tariff report.pdf](#) s. 116 (hämtad 2025-05-13)

⁴⁷ [Vejledning-Model-for-beregning-af-tilslutningsbidrag-oktober2020.pdf](#) (hämtad 2025-02-04)

⁴⁸ [Metoder för fastställande av anslutningsavgifter \(Prissättningsmetoder för anslutningar\)](#) (hämtad 2025-01-02)

⁴⁹ [Metoder för fastställande av anslutningsavgifter \(Prissättningsmetoder för anslutningar\)](#) s. 3 och 8,9 (hämtad 2025-01-02)

befintlig transformatorstation (i en radie upp till åtminstone 600 meter). För anläggningar som ska anslutas inom ett område där elnätet behöver byggas ut tillämpas en så kallad områdesavgift. Kostnaderna delas mellan de potentiella abonnenterna. Områdesavgiften består av en områdesersättning och en kapacitetsreserveringsavgift. Med kapacitetsreserveringsavgiften täcks det genomsnittliga förstärkningsbehovet av elnätet som en anslutning medför. Det är nätföretaget som ansvarar för zon- och områdesindelningen samt prissättningen inom sitt nät.

Anslutningar till mellan- och högspänningsnäten prissätts från fall till fall enligt följande princip.

”Med prissättning från fall till fall avses en anslutningsavgift som bestämts specifikt för en anslutning och ska grunda sig på de *direkta kostnader* för utvidgning av distributionsnätet som byggandet av den aktuella anslutningen medför samt på *kapacitetsreserveringsavgiften*. Utvidgningskostnaderna får inkludera kostnader som verkligen är nödvändiga och motiverade med tanke på genomförandet av anslutningen samt betjäna enbart den aktuella abonnenten.⁵⁰ Kapacitetsreserveringsavgiften motsvarar den genomsnittliga kostnad som anslutningen av en effektighet till det befintliga nätet förorsakar i genomsnitt, då nätet dimensioneras så att det klarar av en större effektöverföring. Med andra ord beskriver kapacitetsreserveringsavgiften förändringen av den genomsnittliga kalkylmässiga dimensioneringskostnaden i förhållande till förändringen av effektöverföringskapaciteten. Kapacitetsreserveringsavgiften ska uppbäras rättvist av alla abonnenter och kan inte från fall till fall riktas till endast en enskild abonnent vars anslutning förutsätter investeringar i förstärkning av elnätet i det gällande kapacitetläget.”⁵¹

Anslutningsavgifterna i transmissionsnätet beräknas som fasta belopp baserat på genomsnittliga kostnader för ett fack i ställverk på aktuell spänningsnivå. Om ett nytt ställverk behöver byggas på 110 eller 220 kV spänningsnivå betalar kunden för samtliga fack i ställverket. Om en ny kund ansluter till samma ställverk inom 10 år sker en återbetalning till den som anslöt först motsvarande den ursprungliga anslutningsavgiften minus vad det antal fack som kunden använder hade kostat idag. I de fall anslutningen föranleder ett nytt 400 kV ställverk antas nätinvesteringen vara till nytta för resten av elnätet och därför betalas endast ett fast belopp för antal fack i ställverket. Vid anslutningar där kunden behöver specialutrustning eller elkvalitet som frångår standard ska kunden betala för aktuella merkostnader.⁵²

Norge

I Norge har tillsynsmyndigheten NVE-RME tagit fram metoder för utformningen av anslutningsavgifter.⁵³ Den anslutande kunden ska som huvudregel betala för de kostnader som uppstår med anledning av anslutningen. För de investeringar som även kommer andra befintliga eller förväntade framtida anläggningar till godo ska den anslutande kunden endast betala en

⁵⁰ [Metoder för fastställande av anslutningsavgifter \(Prissättningsmetoder för anslutningar\)](#) s. 15 (hämtad 2025-01-02)

⁵¹ [Metoder för fastställande av anslutningsavgifter \(Prissättningsmetoder för anslutningar\)](#) och <https://energiavirasto.fi/sv/anslutning-till-natet> s. 21–22 (hämtad 2025-01-02)

⁵² [Main grid connection fee principles](#) (hämtad 2025-01-27)

⁵³ <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/kunde/stroemnett/ regler-for-tilknytning-av-forbruk-og-produksjon-av-stroem-til-stroemnett/> (hämtad 2025-01-03)

proportionerlig andel. Om nätförstärkningarna inkluderar reinvesteringar av redan befintliga anläggningsdelar betalar kunden för en proportionerlig del av den nuvärdesberäknade kostnaden av att tidigarelägga dessa investeringar. Enligt NVE-RME är det ofta rationellt att investera i mer kapacitet än det omedelbara behovet när nätföretaget förstärker nätet. När den anslutande kunden, som utlöser denna ökning, betalar en proportionerlig andel står den bara för sin kapacitetsökning och inte för den överkapacitet som är byggd för att klara förväntade framtida kapacitetsbehov. Tillkommande kunder fortsätter att betala en proportionell andel av gemensamma anläggningsdelar inom en tioårsperiod. Tio år efter att en anläggningsdel är byggd behöver nyanslutna kunder inte betala för redan färdigställda delar av nätet. Om en anläggningsdel är helt betald av anslutningsavgifter och det trots det går att ansluta ytterligare kunder behöver dessa kunder inte betala för anläggningsdelen även om det skulle ske inom tioårsperioden.⁵⁴

I vissa fall kan kunden behöva stå för hela kostnaden för anläggningsdelar även om kapaciteten på anläggningsdelar är större än kunden begärt. Det rör sig om fall då

- a) den anslutande kunden som utlöser investeringen är den enda som använder anläggningsdelarna,
- b) kunden ansluter någonstans där nätföretaget inte förväntar sig att andra kunder ska ansluta inom tio år samt
- c) att anläggningsdelarna dimensioneras enligt nätbolagets minimistandard i förhållande till kundens beställda kapacitet.

Om b) och c) båda är uppfyllda och flera kunder ansluter sig måste kundernas totala bidrag täcka hela kostnadsbasen. Om nätföretagens förväntningar visar sig felaktiga och nya kunder ansluter inom tioårsperioden sker en proportionerlig återbetalning till de kunder som utlöst investeringen.

I grunden gäller samma metoder för alla nätnivåer. Det finns dock några särskilda regler för anslutningar till region- och transmissionsnätet.⁵⁵

- Anläggningar med en kapacitet mindre än 1 MW behöver inte betala någon anslutningsavgift då dessa mindre anslutningar i regel inte orsakar några investeringskostnader.
- Anslutningsavgiften minskas med en faktor på 0,5 (förutsatt att undantagen ovan inte är uppfyllda) då investeringar i region- och transmissionsnäten vanligtvis har positiva effekter för övriga anläggningar.

⁵⁴<https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/anleggsbidrag/beregning-av-anleggsbidrag/hvordan-fastsette-kundens-andel-av-kostnadsgrunlaget/> (hämtad 2025-01-03)

⁵⁵<https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/anleggsbidrag/anleggsbidrag-i-regional-og-transmisjonsnett/> (hämtad 2025-01-03)

- Anslutningsavgiften kan begränsas i särskilda komplexa fall (skönsmässig begränsning av kostnadsunderlaget).

2.10 Litteratur om anslutningsavgifter

Den forskningslitteratur som finns inom elnätsavgifter handlar främst om optimala överföringsavgifter. Optimal utformning av anslutningsavgifter är betydligt mindre utforskat. Nedan följer en sammanställning av relevanta rapporter Ei identifierat som behandlat anslutningsavgifternas utformning.

Schittekatte och Meeus rapport – Introduction to network tariffs and network codes for consumers, prosumers and energy communities

Schittekatte och Meeus (2018)⁵⁶ delar in anslutningsavgifter i "super-grunda", "grunda" och "djupa" avgifter. I fallet med super-grunda avgifter betalar den anslutande parten ingenting för att ansluta till elnätet, medan grunda avgifter innebär att den anslutande parten betalar för infrastrukturen mellan anslutningspunkten och det befintliga nätet. En djup anslutningsavgift innebär att den anslutande parten utöver den grunda avgiften även betalar för de eventuella nätförstärkningar som krävs i det befintliga nätet. Fördelen med en grund avgift är att det är enkelt att knyta kostnaderna till en specifik nätanvändare, med bristen att de inte tar hänsyn till de förstärkningar i befintligt nät som den nya anslutningen kräver. Fördelen med en djup anslutningsavgift är att det fungerar som en prissignal till den anslutande parten om var i nätet det är mest lämpligt att ansluta sig, här framhävs kapacitetskartor som ett kompletterande verktyg som kan användas för att visa var i nätet det är lämpligast att ansluta ny produktion eller elanvändning. Ett problem som uppstår vid djupa anslutningsavgifter är att nya nätanvändare riskerar att få betala mer än redan anslutna kunder eftersom nätinvesteringar i regel sker i diskreta steg, vilket leder till att den anslutande part som ansluter när nätet är nära att nå maximal kapacitet får betala för hela nätförstärkningen. Ytterligare en svårighet med djupa anslutningsavgifter är att kostnaderna som uppstår i nätet av den nya användaren måste beräknas innan den faktiska användningen sker.

Konsultrapport - Review of the Swedish Transmission grid tariff model

I en rapport⁵⁷ beställd av Svenska Kraftnät analyserar THEMA Consulting Group (THEMA) avgiftsstrukturen i det svenska transmissionsnätet. Rapporten förespråkar en grund anslutningsavgift där kostnader som inte är helt kundspecifika i stället återspeglas i en geografiskt differentierad kapacitetskomponent i överföringsavgiften (som kan vara positiv eller negativ beroende på hur nätanvändningen påverkar nätets dimensionering). Utgångspunkten för rekommendationen är behovet av lokaliseringssignaler. Hur nya och existerande kunder påverkar investeringskostnaderna i elnätet skiljer sig åt baserat på var i nätet de finns eller ansluter sig. För att lokaliseringen av

⁵⁶https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/57164/Technical_Report_Schittekatte_Meeusdf_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y s. 3-4 (hämtad 2024-02-05)

⁵⁷ Review of the Swedish Transmission grid tariff model (hämtad 2024-08-08)

nyetableringar och förändringar av befintliga anslutningar ska ske på ett optimalt sätt krävs effektiva prissignaler som återspeglar nyttan eller kostnaden av förändringen i nätet. En korrekt utformad djup anslutningsavgift kan ge en effektiv prissignal till den kund som vill ansluta eller höja sin effekt om var i nätet det är mest lämpligt, men genom en geografiskt differentierad kapacitetskomponent i överföringsavgiften kommer även befintliga nätkunder mötas av prissignalen, vilket innebär att befintliga och nyanslutande kunder möts av samma incitament att hushålla med kapacitet.

Konsultuppdrag - Utredning av prissignaler for effektiv utnyttelse og utvikling av strømmettet

I en utredning⁵⁸ beställd av norska olje- och energidepartementet undersöker Oslo Economics hur prissignaler för ett mer effektivt utnyttjande och utveckling av elnätet skulle kunna utformas. De identifierade nedanstående utmaningar:

- möta efterfrågan på nät
- osäkerhet om förbrukningsprognoser och framtida behov av nätinvesteringar
- reserverad kapacitet för nya kunder
- outnyttjad kapacitet hos befintliga kunder

Problemen förstärks av en begynnande och förväntad brist på effekt i kombination med svaga prissignaler. Ett problem är att det inte sker någon direkt löpande betalning för reserverad kapacitet för anslutande kunder eller tilldelad effekt för befintliga kunder, vilket kan ses som en kostnadsfri option på effektuttag. Detta har tidigare inte identifierats som ett stort problem då det varit gott om kapacitet i näten och värdet på denna då har varit låg. Förväntad kapacitetsbrist i kombination med kostnadsfri reservation ger bland annat incitament till enskilda aktörer att ställa sig i flera anslutningsköer samtidigt, med ökad osäkerhet om framtida effektbehov och ökad administration hos nätföretagen som följd.

I rapporten diskuteras ett antal förslag som kan hjälpa mot de identifierade utmaningarna. När det kommer till problem kring reserverad outnyttjad kapacitet förordar utredningen en lösning där nätföretagen löpande tar betalt för abonnerad effekt, vilket även bör samordnas med effektagiften för faktiskt effektuttag och den del av anslutningsavgiften som tar betalt för kapacitet i gemensamt nät för att säkerställa en effektiv prissignal för både tillkommande och befintliga kunder.

Konsultrapport - Fördjupad analys av anslutningsavgifter

THEMA har på uppdrag av Ei genomfört en fördjupad analys⁵⁹ av hur anslutningsavgifter utformas och tillämpas i fyra utvalda länder: Storbritannien, Danmark, Finland och Norge. Dessa länder valdes

⁵⁸ [Oslo Economics - Utredning av prissignaler for effektiv utnyttelse og utvikling av strømmettet/OE-rapport 2022_17](#) (hämtad 2024-09-06).

⁵⁹ Fördjupad analys av anslutningsavgifter, För Energimarknadsinspektionen (Ei), THEMA-rapport 2025-23

ut eftersom de har liknande elsystem och utmaningar som Sverige, men också för att de representerar olika modeller för anslutningsavgifter. För varje land har THEMA kartlagt

- elsystemets struktur och utveckling
- det rättsliga ramverket för anslutningsavgifter
- hur avgifterna utformas och beräknas i praktiken
- senaste förändringar och pågående reformer

Utifrån den internationella genomgången har THEMA bedömt vilka erfarenheter och modeller som är relevanta för Sverige. De har analyserat styrkor och svagheter med olika modeller och diskuterat vilka delar som kan eller bör anpassas till svenska förhållanden.

THEMAs rekommendationer för Sverige

THEMA rekommenderar att Sverige inför en grund modell för anslutningsavgifter där avgiften i huvudsak baseras på schabloner, det vill säga genomsnittliga eller typiska kostnader, snarare än faktiska kostnader i varje enskilt fall. I denna modell betalar kunderna endast för de kundspecifika kostnader som är nödvändiga för att ansluta en anläggning till elnätet, och inte för förstärkningar eller utbyggnader i det maskade nätet. Syftet är att hålla anslutningskostnaderna låga och därigenom främja elektrifiering, fossilfri kraftproduktion och etablering av ny grön industri. Schablonbaserade avgifter innebär också att kostnadsberäkningen blir enklare och snabbare, vilket minskar den administrativa bördan för både nätföretag och tillsynsmyndigheten. Dessutom ökar transparensen och förutsägbarheten för kunderna, vilket underlättar deras planering och investeringar, samtidigt som risken för rättsliga processer minskar.

THEMA identifierar dock vissa utmaningar med den grundmodellen, särskilt risken för så kallade freeriderproblem, där kunder väntar med anslutning tills anläggningar är byggda och därmed slipper betala för investeringar som de ändå drar nytta av. För att hantera detta och andra utmaningar rekommenderar THEMA att modellen kompletteras med särskilda åtgärder, såsom ett högkostnadstak eller särskilda tillägg för att skydda kundkollektivet från att behöva bära oproportionerligt stora kostnader vid särskilt dyra anslutningar. Det kan också vara aktuellt att införa regler om återbetalning av anslutningsavgifter från kunder som ansluter sig efter att anläggningen är byggd, för att motverka freeriderproblematiken. Vidare ser THEMA fördelar med att använda schabloner även för anslutningar på högre spänningsnivåer, men betonar att dessa måste kalibreras noggrant för att undvika samhällsekonomiska förluster. Modellen bör också vara flexibel och kunna justeras utifrån förändrade behov och politiska prioriteringar, till exempel för att prioritera särskilt viktiga nationella mål eller säkerställa kapacitet för elektrifiering av transportsektorn.

2.11 Anslutningsavgiften är en del av nätregleringen

Hur nätföretaget får ta betalt för anslutningar är bara en del av regelverket som finns på elnätsområdet. Andra centrala delar av regelverket som påverkar hur anslutningsavgiften bör utformas är reglerna för hur nätföretagens tillåtna intäkter bestäms och hur nätföretagen ska utforma sina avgifter för överföring för de kunder som redan är anslutna.

Målet med den samlade regleringen på området bör vara att nätföretagen gör det mest samhällsekonomiska valet mellan att bygga nät proaktivt, bygga nät reaktivt och köpa flexibilitet, samtidigt som nätanvändarna ges incitament att fatta effektiva beslut om var de lokaliserar sig och när de överför el i nätet.

Intäktsramen

Sedan 2012 regleras nätföretagens intäkter i elnätsverksamheten genom att Ei inför varje tillsynsperiod fastställer en intäktsram som företagens intäkter högst får uppgå till. Som huvudregel består en tillsynsperiod av fyra kalenderår. På detta sätt skapas en begränsning för hur höga avgifter nätföretagen totalt sett kan ta ut från sina kunder.

Nätföretagens intäktsramar ska inte vara större än vad som behövs för att täcka kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift. Intäktsramarna ska täcka nätföretagens kapitalkostnader samt löpande påverkbara och opåverkbara kostnader. Det innebär att intäktsramarna ska göra det möjligt för företagen att investera, utveckla elnäten och ge rimlig avkastning, men samtidigt ge incitament för att det görs på ett kostnadseffektivt sätt.

Kapitalkostnaderna beräknas som avskrivningar och avkastning på kapitalbasen medan de påverkbara kostnaderna utgörs av till exempel löpande drifts- och underhållskostnader. I regleringen finns ett krav om att företagen hela tiden ska sträva efter att effektivisera sin verksamhet. Opåverkbara kostnader är främst kopplade till kostnader för nätförluster och för abonnemang till överliggande och angränsande nät.

Interaktion mellan anslutningsavgifter och intäktsramen

Anslutningsavgifter behandlas idag som vilken annan intäkt som helst inom intäktsramen. En intäkt från en anslutningsavgift delar alltså på utrymmet i intäktsramen tillsammans med de andra typerna av intäkter nätföretaget kan få under tillsynsperioden.

Ei tar hänsyn till anslutningsavgifter först vid avstämningen av intäkterna i förhållande till den omprövade intäktsramen efter tillsynsperioden. De intäktsförda anslutningsavgifterna under tillsynsperioden ingår då bland de intäkter som stäms av mot intäktsramarna. Utrymmet för uttag av överföringsavgifter minskar då i linje med de intäktsförda anslutningsavgifterna.

Uppgifterna om intäktsförda anslutningsavgifter hämtas från nätföretagens årsrapporter. Beroende på nätföretagens redovisningsprincip kan inkomsterna från anslutningar antingen intäktsföras direkt i sin helhet eller redovisas som en intäkt över ett antal år om inkomsten periodiseras. De nätföretag som ansökt och fått en reglermässig periodisering av inkomster från anslutningsavgifter beviljad hanteras i

särskild ordning. I de fallen skiljer sig uppgifter som tas upp i regleringen från de uppgifter som företagen redovisar i sina årsrapporter.⁶⁰

Ei har utvärderat nuvarande hantering av anslutningsavgifter utifrån hur väl den uppnår Ei:s mål med förhandsregleringen. Ei kan konstatera att effekterna av den nuvarande hanteringen blir en intäktsram som inte uppfyller målen med regleringen. Ei arbetar därför med att ta fram en ny hantering av anslutningsavgifter inom intäktsramsregleringen.

Hur anslutningsintäkterna hanteras i intäktsramsregleringen påverkar incitamenten för aktörerna. Det är därför viktigt att regelverket för anslutningsavgifter och intäktsramen hänger samman. Med en fortsatt hantering där anslutningsintäkterna hanteras på samma sätt som andra intäkter får elnätsföretagen avkastning på de investeringar som de får direkt ersättning för genom anslutningsavgifterna. Detta till skillnad mot de investeringar som de behöver bekosta med egna eller lånade medel. Detta innebär att det i princip är mer lönsamt för nätföretag om anslutningsavgifterna är djupa och därmed utgör en större del av de medel som investeras i nya anläggningar. Att det är mer lönsamt att finansiera anläggningar med anslutningsavgifter än med andra intäkter riskerar att ge för starka incitament till nätföretagen att bygga nät reaktivt jämfört med proaktiv nätutbyggnad och att köpa flexibilitet. En justering av gällande hantering där en utjämning av effekterna för direkt ersätta investeringar genom anslutningsavgifter införs skulle dock neutralisera en sådan effekt.

Avgifter för överföring av el

Acer⁶¹ beskriver tre olika kostnadsmodeller som kan användas för att bestämma enhetspriset⁶² i avgiften. Det är dels *genomsnittskostnadsprissättning* som innebär att de tillåtna intäkterna fördelas på prognosticerade kvantiteter, till exempel efterfrågad kvantitet. Modellen är tillbakablickande eftersom den använder kostnader som redan har uppstått. *Inkrementella* eller *framåtblickande* kostnadsmodeller å andra sidan uppskattar ett enhetspris i avgiften baserat på en inkrementell eller marginell kostnadsökning på grund av en kostnadsdrivare. En skillnad på inkrementella och framåtblickande kostnadsmodeller är att den förra baseras på historiska data medan den framåtblickande modellen baseras på prognosticerade data och/eller simuleringsmodeller.

Nya regler för överföringsavgifter i Sverige

Senast den 1 januari 2027 ska nätföretagen utforma avgifter för överföring av el utifrån Ei:s *föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2022:1) för utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet*⁶³. Av föreskriften följer att nätföretagets kostnader ska delas upp i fyra kategorier:

⁶⁰ [Inriktning för reglering av elnätsföretagens intäktsramar 2028-2031](#)

⁶¹ ACER - *Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe* (2023)

⁶² Enhetspriset kan exempelvis vara priset per uttagen/inmatad kW effekt eller kWh energi.

⁶³ [EIFS 2022:1](#)

- kortsiktiga rörliga kostnader
- kundspecifika kostnader
- framåtblickande kostnader
- residuala kostnader.

Kortsiktiga rörliga kostnader är nätföretagets marginalkostnad för att överföra en ytterligare enhet energi, vilket i huvudsak består av kostnader för nätförluster och energiavgift till ett annat ledningsnät. Denna avgift tas ut som en energiavgift per kilowattimme som får tidsdifferentieras.

Med kundspecifika kostnader menas kostnader för mätning, beräkning, rapportering, fakturering, relaterad administration och kundspecifika avgifter till ett annat ledningsnät. Dessa kostnader tas ut genom en fast avgift som differentieras per kundgrupp.

De framåtblickande kostnaderna är de kostnader som krävs i nätverksamheten för att bidra till ett effektivt nätutnyttjande på lång sikt och effektagifter till ett annat ledningsnät. Det innebär att överföringsavgifterna ska innehålla en prissignal till nätanvändarna som speglar hur deras elanvändning påverkar kostnaderna för framtida investeringar i nätet. De framåtblickande kostnaderna ska tas ut som en effektagift som ska tidsdifferentieras. Genom att avgiften är högre under tidpunkter och på de platser då nätets sammanlagda belastning är hög får nätanvändarna incitament att flytta sin förbrukning från tidpunkter med högre pris till tidpunkter med lägre pris. Detta kan förbättra nätutnyttjandet och reducera eller senarelägga behovet av framtida nätinvesteringar. De framåtblickande kostnaderna bestäms av vilka framtida behov nätföretagen har i sina nät. Den ekonomiska benämningen för det är långsiktig marginalkostnad. För nätföretagen innebär det att de behöver prognostisera framtiden, vilka effekter kundernas beteende kommer att få och vilken överföringskapacitet man behöver planera för. Framåtblickande kostnader beräknas i praktiken genom att studera hur kapitalkostnaderna påverkas vid en liten stegvis förändring av efterfrågan över tid.

Ei valde att inte föreskriva om vilken kostnadsmodell som företagen ska använda sig av för att beräkna storleken eller den närmare utformningen för den framåtblickande kostnadskomponenten. Det viktiga är att nätföretagen utvärderar behovet och beräknar komponentens storlek med en ekonomisk modell på ett transparent sätt. På så sätt förväntas användningen av ekonomiska modeller öka liksom kunskapen om dem och deras tillämpningsområden.

Residuala kostnader är de övriga kostnaderna i verksamheten och de ska tas ut genom en fast avgift som ska differentieras utifrån kundernas abonnerade effekt eller liknande. De får även tas ut på annat sätt om det kan antas leda till ett mer effektivt nyttjande av elnätet.

Interaktion mellan anslutningsavgiften och överföringsavgiften

De delar av överföringsavgifterna som är mest centrala vid utformningen av anslutningsavgifter är de framåtblickande och de residuala kostnaderna. Det innebär att anslutningen kan påverka främst effektavgiften eller den fasta avgiften. Vilken avgift som påverkas beror på hur kapacitetssituationen i elnätet ser ut och hur anslutningsavgiften beräknas.

Effektavgiften är framåtblickande och bygger på prognoser om kostnader för framtida nätanvändning på lång sikt. Ju högre prognostiserat förstärkningsbehov, desto högre andel effektavgift av den totala överföringsavgiften. Om prognosen förutspår förstärkningsbehov blir därför effektavgiftens andel av den totala överföringsavgiften ännu högre om anläggningen ansluts innan förstärkningen har byggts. Alla nätkunder betalar då för sin påverkan på kapacitetssituationen löpande genom effektavgiften. Om å andra sidan förstärkningen färdigställs innan anläggningen ansluts så att det förutsedda förstärkningsbehovet minskar, kommer effektavgiften andel att minska, och det blir istället de residuala kostnaderna som ökar. Hur mycket överföringsavgifterna ökar totalt beror på hur stor andel av förstärkningskostnaderna som tas ut som anslutningsavgifter eftersom intäktsramen är fast och ska täcka både överföringsavgifter och anslutningsavgifter.

3 Ord och uttryck

Av andra kapitlet i föreskrifterna framgår de ord och uttryck som används i föreskrifterna. Övriga ord och uttryck i föreskrifterna har samma betydelse som i ellagen (1997:857).⁶⁴ Bestämmelsen om de ord och uttryck som används i föreskrifterna medför inte några konsekvenser. Följande ord och uttryck är av särskild betydelse.

Anläggning: en elektrisk anläggning.

Anslutning: en anslutning av en elektrisk anläggning till en ledning eller ett ledningsnät, en återinkoppling av en befintlig anläggning eller en höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

Anslutningsavgift: en avgift för anslutning.

Nuanskaffningsvärde: ett värde som beskriver vad det skulle kosta att ersätta en befintlig nätdel med en ny.

Sammanlagringseffekt: den högsta effekt som flera anläggningar tillsammans förväntas belasta en nätdel med vid samma tidpunkt, med hänsyn till att anläggningarna normalt inte använder sin maximala effekt samtidigt.

⁶⁴ Ordet elektrisk anläggning definieras i 2 § elsäkerhetslagen. 1 kap. 4 § ellagen hänvisar till elsäkerhetslagen.

Schablon: en metod för att fastställa en avgift baserat på schablonvärden.

Schablonvärde: en förutbestämd generell kostnadsuppskattning.

Åtgärd: ett arbetsmoment eller en nåtdel som krävs för att ansluta en anläggning.

4 Problem- och målformulering

Målet med föreskrifterna är att de tillsammans med övrig reglering på elnätsområdet ska uppfylla målen i EU:s elmarknadsförordning och elmarknadsdirektiv om att nätavgifter utformas så att elsystemet kan drivas på ett kostnadseffektivt sätt och att tillräckliga investeringar tillhandahålls för en nödvändig utveckling, utbyggnad och förstärkning av nätet.⁶⁵

Ytterligare ett mål är att verkställa regeringens instruktion till Ei⁶⁶ om att bidra till en samhällsekonomiskt effektiv omställning till och utveckling av ett fossilfritt, robust och kostnadseffektivt energisystem. Föreskrifterna är även en del i Ei:s arbete mot myndighetens effektmål om energinät som är effektiva och möter samhällets behov och att marknadsaktörer agerar på lika villkor på väl fungerande energimarknader.⁶⁷

Det finns ett stort antal sätt att beräkna anslutningsavgifter, och uppfyllandet av ett mål kan samtidigt leda till sämre uppfyllnad av ett annat. I resten av kapitlet redogörs de problem som identifierats och resonemang kring de målkonflikter och följd effekter som väntas av olika angreppssätt.

4.1 Anslutningsavgifternas utformning fastställs inte av Ei i förhand

För att nå de mål som sätts upp i EU-lagstiftningen krävs att dess artiklar implementeras fullt ut. I artikel 59 i elmarknadsdirektivet regleras tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter. Av artikel 59.7 a i elmarknadsdirektivet framgår att Ei, som tillsynsmyndighet, har ansvar för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionsavgifter eller deras beräkningsmetoder, varvid dessa avgifter eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion.

Med att fastställa eller godkänna nationella metoder innan dessa träder i kraft avses att Ei ska göra en förhandsprövning. En förhandsprövning kan göras genom att i föreskrift ange den metod som nätföretagen ska använda för att utforma och beräkna sina anslutningsavgifter, genom att godkänna varje nätföretags egen metod eller genom en kombination av föreskrifter och att godkänna

⁶⁵ Skäl 25 i elmarknadsförordningen (EU) 2024/1747 och skäl 23 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944.

⁶⁶ [Förordning \(2016:742\) med instruktion för Energimarknadsinspektionen | Sveriges riksdag](#) (hämtad 2025-08-19)

⁶⁷ [Energimarknadsinspektionens verksamhetsstrategi 2025–2027](#) (hämtad 2026-01-07)

nätföretagens metoder. Av artikel 18 i elmarknadsförordningen framgår krav som ställs på avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten.

Idag regleras anslutningsavgifter utöver elmarknadsförordningen i ellagen och Ei hanterar anslutningsavgifter genom att i efterhand pröva om dessa är skäliga enligt gällande lagstiftning och praxis. Prövningar sker endast i de fall någon är missnöjd med sin anslutningsavgift och gör en anmälan till Ei. Det innebär att kravet på förhandsprövning i artikel 59.7a inte uppfylls. Genom att införa föreskrifter kan Ei uppfylla sin uppgift som tillsynsmyndighet samtidigt som de mål som beskrivs i inledningen till avsnitt 4 kan uppnås.

4.2 Nätföretagens anslutningsavgifter utformas olika

Det nuvarande systemet med generella skrivningar i ellagen, Ei:s prövningar av anslutningsavgifter i efterhand och en begränsad domstolspraxis innebär att nätföretagen har stor frihet att själva bestämma hur de vill utforma sina anslutningsavgifter. Nätföretagen tillämpar olika metoder för att beräkna anslutningsavgifter vilket har som följd att jämförbara anslutningar kostar olika mycket i olika nät. Exempelvis har Ei vid prövning av anslutningsavgifters skälighet sett exempel där anslutande kund endast får betala för servisledningarna mellan en nätstation och kundens egen anläggning. Enligt den praxis Ei tillämpar skulle nätföretaget haft rätt att åtminstone ta betalt för kundens belastning av den matande nätstationen. Detta kan skapa stora skillnader i anslutningsavgift mellan de olika nätföretagen. Att ha stora skillnader i anslutningsavgifter mellan olika nätföretag utan att det finns motsvarande skillnader i underliggande kostnader innebär en låg transparens och förutsägbarhet för kunder som vill ansluta. Det riskerar även att leda till att anslutningars placering styrs av hur nätföretagen väljer att ta betalt snarare än vad som är en lämplig placering ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

I en enkätundersökning som Ei genomförde under hösten 2024 svarade 12 nätföretag bland annat på frågor om vilka delar av en anslutning som kunden endast står för en del av kostnaden och hur kundens andel beräknas. Svaren gör tydligt att nätföretagens metoder varierar, både avseende hur djup avgift som tillämpas och vilken princip för kostnadsdelning som tillämpas. Samtliga nätföretag som tar betalt för anläggningsdelar som nyttjas av fler än en kund tillämpar någon form av kostnadsdelning, dock görs den på olika sätt.

Genom att besluta om föreskrifter förväntas en minskning av metodrelaterade skillnader mellan nätföretagens anslutningsavgifter. Detta förväntas i sin tur öka förutsägbarheten och transparensen för anslutande kunder. Det förväntas även bidra till Ei:s mål om att elmarknadens aktörer agerar på lika villkor. En ökad förutsägbarhet och transparens gällande anslutningsavgiftens storlek har lyfts som viktiga frågor för de kundföreträdare som ingått i föreskriftsarbetets referensgrupp.

4.3 Nätföretagen tillämpar olika kostnadsfördelningsprinciper

Det är inte ovanligt att elnätet behöver förstärkas när en ny kund ska anslutas till nätet. Det kan vara så att en sådan förstärkningsåtgärd bara kommer den anslutande kunden till godo, men det kan också vara så att den skapar nytta både för redan anslutna kunder och för den anslutande kunden. Det är också tänkbart att en förstärkning skapar en potentiell nytta för kunder som ännu inte har anslutit. Därmed uppstår frågan hur kostnaderna för förstärkningsåtgärderna bör fördelas och vilka principer som bör tillämpas. Hur kostnader fördelas leder till olika konsekvenser. Frågan förväntas bli särskilt viktig om de framtidsscenarierna⁶⁸ med hög elektrifieringstakt blir verklighet.

Med en nationell metod måste nätföretagen tillämpa likartade principer. EU-lagstiftningen ger mandat och ansvar för tillsynsmyndigheten att ta fram principer för vad den anser vara en korrekt kostnadsfördelning. Olika länder tillämpar olika kostnadsfördelningsprinciper och metoder med vitt skilda tolkningar av vad som är en korrekt kostnadsfördelning, utan att några rättsliga åtgärder från EU-kommissionen eller Acer inletts. Nedan beskrivs de problem som identifierats kopplat till hur kostnader i delar av elnätet som används av flera kunder ska hanteras i anslutningsavgiften.

Det är utmanande att fastställa ett effektivt pris på anslutning till elnätet

Enligt Acer:s metod för avgiftsutformning ska tillsynsmyndigheten identifiera kostnadsdrivaren för de relevanta kostnadskategorierna och sedan allokera dessa kostnader till avgiftsstrukturen⁶⁹. Metoden nämns huvudsakligen i kontexten överföringsavgifter, men Ei bedömer att tankesättet kan vara användbart även för anslutningsavgifter.

Den relevanta kostnadsdrivaren är i det här fallet kapacitetshöjningar i det gemensamma elnätet till följd av ökad efterfrågan från tillkommande kunder eller befintliga kunder som utökar anläggningens tekniska maxkapacitet. Effektagiften i överföringsavgiften prissätter enligt beslutade föreskrifter de förväntade förstärkningar som drivs av efterfrågeökningar inom befintliga abonnemang. Om inte effektagifterna och anslutningsavgifterna tillsammans prissätter förstärkningskostnader kommer dessa ingå i residuala kostnader och tas ut som en kostnadstäckande fast avgift i överföringsavgiften som inte innehåller någon prissignal. Det innebär att det finns kostnadsdrivare som inte betalas av den som driver kostnaden, vilket påverkar nätets effektivitet negativt. Det finns dock flera omständigheter som gör det svårt att sätta en anslutningsavgift som korrekt prissätter de kostnader som orsakas i det gemensamma nätet.

En sak som gör det svårt att prissätta kostnader i det gemensamma elnätet är att elnät i regel förstärks och byggs ut stegvis och av flera anledningar. Kapaciteten dimensioneras med hänsyn till förändringar i efterfrågan hos både befintliga och kommande kunder, och nätföretagen uppmuntras i

⁶⁸ Se exempelvis Energimyndighetens långtidsscenarioer som räknar med 220 – 360 TWh elanvändning till 2050, <https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/framtidens-energisystem/langsiktiga-scenarier/> (hämtad 2025-11-03).

⁶⁹ ACER - *Getting the signals right: Electricity network tariff methodologies in Europe* ACER report on network tariff practices, 2025 s. 37

och med den förväntade elektrifieringen att bygga elnät baserat på välgrundade prognoser snarare än reaktivt på beställning från specifika kunder⁷⁰. Att härleda hur stor del av nätförstärkningarna som orsakas av en specifik kunds anslutning blir mer utmanande ju högre upp i det maskade elnätet förstärkningen görs. Utmaningen med att allokera förstärkningskostnaderna får alltså en *tidsmässig* och en *rumsmässig* dimension.

Ju längre bak i tiden och ju längre bort från den anslutande anläggningen som kostnader tas med i anslutningsavgiften, desto mer komplex blir hanteringen för nätföretagen. Det leder i sin tur till osäkerhet kring kostnader och tidsåtgång för de anslutande kunderna, samtidigt som det riskerar att styra nätföretagen bort från att bygga elnät proaktivt utifrån välgrundade prognoser.

Att inte ta med kostnaderna alls ökar dock riskerna kopplade till att de kunder som driver kostnaderna inte betalar för dem på ett kostnadsreflektivt sätt. Riskerna handlar om sådant som normalt förknippas med ineffektiv prissättning, så som att etablering och lokalisering av nätkunder sker på ett samhällsekonomiskt ineffektivt sätt, samtidigt som kundkollektivet får bära kostnaderna. Problemet förväntas bli större ju större punktlaster och ju mindre nätföretag som är inblandade, då det blir en större kostnadsmassa som ska tas ut av färre kunder.

Tröskeeffekter och strategiskt beteende

Ett problem som identifierats med nuvarande ordning avseende anslutningsavgifter är att debitering kan leda till tröskeeffekter och tillhörande strategiskt beteende hos kunderna. Problemet uppstår i de fall anslutningsavgiften beräknas utifrån hur nätet ser ut vid anslutningstillfället utan att historiska kostnader tas med i beräkningen. Eftersom en senare tillkommande anslutning till ett elnät som byggts ut proaktivt räknas som en ny situation, och ett tillräckligt elnät redan finns på plats, utgår en bedömning av avgiften idag enbart från det nät som byggs för den tillkommande kunden. Den nya kunden får således inte betala för de nätdelar som tidigare byggts ut och kostnaden för detta betalas av nätföretaget vilket i slutändan belastar kundkollektivet genom överföringsavgifterna. Detta riskerar att leda till strategiskt beteende där kunder som vill ansluta avstår från att ansluta eller väntar ut varandra alternativt till oönskade tröskeeffekter där den först anslutande kunden får bära en oproportionerlig del av den utbyggnad som nyttjas av flera.

Förutom upplevd orättvis fördelning av kostnader kan tröskeeffekter med tillhörande strategiskt beteende leda till samhällsekonomisk ineffektivitet i de fall aktörer väntar ut varandra och försenar anslutningar som annars hade skett tidigare. Det kan också vara en grupp samarbetande aktörer som gemensamt har en betalningsvilja som är lägre än förstärkningskostnaderna men som genom att ansluta en anläggning i taget kan betala ett lägre pris än vad nätförstärkningarna egentligen kostar. De kostnader som inte finansieras av de anslutande kunderna får istället betalas av kundkollektivet genom överföringsavgifterna.

⁷⁰ Energimarknadsinspektionens ställningstagande - Bygga på prognos (Ei2025:03)

Nätföretag har vittnat om att en del kunder utnyttjar denna tröskeeffekt genom att invänta andra anläggningars anslutningar innan de själva ansluter sin anläggning i syfte att slippa betala för förstärkningsarbeten. Enligt enkätsvar till Ei är det vanligast på lokalnätetsnivå där Ei:s schablonmetod tillämpas. De största lokalnätetsföretagen har uppskattat att de har mellan 10 - 50 sådana fall per år⁷¹ medan de mindre nätföretagen svarar att det aldrig eller sällan förekommer. I anslutningar som inte omfattas av Ei:s schablonmetod har vissa nätföretag angett att de löst det genom att ha en metod för prissättning som motverkar sådana effekter genom att ta betalt för redan gjorda investeringar i nätet.

Att ta betalt för redan gjorda investeringar är dock inte utan problem. Det skulle exempelvis kunna uppstå samhällsekonomiskt ineffektiva situationer om det finns outnyttjad kapacitet där nätföretaget byggt ut nätet med förväntan att nya aktörer ska ansluta i framtiden. Om de tilltänkta anslutningarna sedan inte blir av kan det finnas andra aktörer som kan tänka sig att ansluta om avgiften är lägre än totalkostnaden inklusive redan gjorda förstärkningar. I ett sådant fall finns risk att ledig kapacitet står outnyttjad. Ei bedömer dock att sådana situationer troligen kommer bli ovanliga mot bakgrund av de efterfrågeökningar som förväntas i samband med samhällets elektrifiering.

5 Nollalternativet

Nollalternativet innebär att utformningen av anslutningsavgifter inte regleras av Ei. Då skulle i stället nätföretagen utforma sina anslutningsavgifter utifrån EU-regleringen och de bestämmelser som fortfarande finns kvar i ellagen från och med 1 januari 2027. Det skulle innebära att regelverket blir ännu mer öppet för tolkning än vad som är fallet idag. Det riskerar att leda till ökade problem med att nätföretagen tillämpar olika metoder, vilket riskerar att leda till att aktörerna i elsystemet möter olika villkor beroende på vilket nätföretag de har, att elnätet inte nyttjas effektivt och att elnätet inte möter samhällets behov, vilket i slutändan kan påverka försörjningstryggheten eller bli onödigt dyrt. Att det fortsatt råder osäkerhet och otydlighet kring prissättningen av anslutningar riskerar även att vara ett hinder för samhällets elektrifiering.

Om Ei inte reglerar hur anslutningsavgifter ska utformas uppfyller Ei inte sin uppgift som tillsynsmyndighet enligt artikel 59.7 a i elmarknadsdirektivet. Detta förväntas i sin tur leda till att kommissionen inleder ett överträdelseärende mot Sverige. Överträdelseärenden kopplas vanligen ihop med ett mycket kostsamt vite. Sammantaget är nollalternativet därför inte ett realistiskt alternativ.

6 Alternativa lösningar

Det finns många olika sätt att reglera hur anslutningsavgifter ska utformas. I kapitel 2 beskrivs olika sätt att utforma anslutningsavgifter, vilket använts som utgångspunkt i framtagandet av olika

⁷¹ Om det antas vara representativt för hela det svenska elnätet skulle det röra sig om cirka 50 – 300 fall per år.

alternativa lösningar. Nedan redogörs och diskuteras de relevanta alternativ som Ei övervägt. Som nämnts i avsnittet om nollalternativet krävs en reglering för att uppfylla gällande lagstiftning, några alternativ till reglering så som information och rådgivning eller frivilliga överenskommelser är därför inte relevanta alternativ och har därför inte övervägts.

6.1 Grunda eller djupa avgifter som huvudprincip

Ei har övervägt två huvudprinciper för hur anslutningsavgiften ska beräknas. Principerna som övervägts är en djup och en grund princip. I den grunda principen betalar den anslutande kunden i huvudsak för de direkta kostnaderna som krävs för att ansluta anläggningen till elnätet, exempelvis servisledning. I den djupa principen betalar anslutande kunder dessutom för en proportionerlig andel av kostnader som orsakas av åtgärder som krävs i det gemensamma elnätet. I tabellen nedan redovisas en översiktlig sammanställning av alternativen och de förväntade konsekvenserna för elsystemets aktörer.

Tabell 4, jämförelse djupa och grunda anslutningsavgifter

Aktör	Djupa avgifter	Grunda avgifter
Befintliga nätanvändare	Betalar i lägre utsträckning för nätförstärkningar Lägre risk för att kundkollektivet bekostar samhällsekonomiskt ineffektiva projekt	Betalar i högre utsträckning för nätförstärkningar Högre risk för att kundkollektivet bekostar samhällsekonomiskt ineffektiva projekt
Anslutande kunder	Högre och mer osäker kostnad för anslutning Anslutningar kan styras till områden med tillgänglig kapacitet Större risk för tröskeleffekter	Lägre och mindre osäker kostnad för anslutning Mindre styreffekt till områden med tillgänglig kapacitet Lägre risk för tröskeleffekter
Nätföretag	Svagare incitament till proaktiv nätutbyggnad och systemperspektiv vid nätplanering Mer administration vid anslutningsförfrågningar	Starkare incitament till proaktiv nätutbyggnad och systemperspektiv vid nätplanering Mindre administration vid anslutningsförfrågningar
Ei	Högre kostnader för prövningsärenden Lägre kostnader för hantering av klagomål kring ökade överföringsavgifter	Lägre kostnader för prövningsärenden Högre kostnader för hantering av klagomål kring ökade överföringsavgifter

Fördelen med djupa anslutningsavgifter är att de, åtminstone i teorin, kan ge korrekta prissignaler till anslutande kunder. Det skulle i sin tur innebära att anslutande kunder styrs mot mer samhällsekonomiskt effektiva val av om och var de vill ansluta och hur stor anslutning de ansöker om. Att uppskatta storleken på effektivitetsvinsten är förenat med stora osäkerheter då det rör sig om

anläggningstillgångar med långa avskrivningstider. Det är även svårt att uppskatta hur mycket investeringar i nätet som kommer bli av respektive inte hade blivit av med de olika alternativa utformningarna. Sweco har på uppdrag av Ellevio prognosticerat kostnaderna för framtida nätinvesteringar i Sverige under perioden 2021 – 2045⁷². Enligt den bedömningen förväntas totalt mellan 890 - 945 miljarder kronor investeras under perioden. Av dessa utgör mellan 302 – 358 miljarder nyinvesteringar och resterande del är reinvesteringar i befintligt elnät. Det innebär i genomsnitt 12 – 14 miljarder kronor per år i nyinvesteringar. I samma rapport uppskattas den framtida elförbrukningen öka med mellan 133 – 199 TWh under tidsperioden, i genomsnitt 5 – 8 TWh per år. Det kan jämföras med den totala elförbrukningen för 2024 som uppskattas till cirka 125 TWh⁷³.

För att få en grov uppskattning om hur stor skillnad mellan anslutningsavgift och överföringsavgift det skulle handla om har Ei gjort en beräkning baserat på de ovan uppskattade årliga ökningarna i nyinvesteringar och elförbrukning. Beräkningen utgår från en annuitetsberäkning av en årlig investering på 12 – 14 miljarder med en ränta på 2–5 procent och en avskrivningsperiod om 40 år, som finansieras helt genom överföringsavgifter. Enligt beräkningarna skulle det innebära en årlig ökning av överföringsavgiften med cirka 441 – 835 miljoner kronor. Med en genomsnittlig ökning i elförbrukning om cirka 5 – 8 TWh skulle det innebära runt 0,3 – 0,6 öre per kWh total elförbrukning. Beräkningen utgör troligen en överskattning av den faktiska effekten eftersom delar av nyinvesteringarna skulle ingå i anslutningsavgiften även vid grunda avgifter. Det finns även vissa delar som skulle kunna tas ut som överföringsavgifter, och i transmissionsnätet förväntas vissa nyinvesteringar finansieras med flaskhalsintäkter.

I praktiken försvåras beräkningen av en korrekt djup avgift. Problemet är att elnätets kapacitet förväntas utvecklas proaktivt och i stora steg för att möta samhällets elektrifiering, vilket innebär att det förväntas bli komplicerat att knyta nytta av olika åtgärder för att höja kapaciteten i det maskade elnätet till specifika tillkommande anslutningspunkter. Det innebär också att det blir komplext för nätföretagen att bedöma den anslutande kundens andel av investeringarna som gjorts för att beräkna en korrekt kostnadsfördelning.

En djup anslutningsavgift innebär att kostnader för nätutbyggnad och nätförstärkningar till större del betalas av de anslutande kunderna, vilket riskerar att styra nätföretagen till att förstärka eller bygga ut nätet baserat på kundbeställningar snarare än på välgrundade prognoser. I linje med Ofgems analys⁷⁴ bedömer Ei även att en djup avgift riskerar att leda till mindre systemperspektiv och därmed en mindre effektiv avvägning mellan nätutbyggnad och alternativa lösningar så som flexibla anslutningsavtal eller etablering av flexibilitetsmarknader. Risken är särskilt stor med nuvarande intäktsramsreglering då nätföretagen både till större del får finansiering för anläggningstillgångarna direkt när de byggs samtidigt som hela investeringen genererar avkastning. Om hanteringen av

⁷² [ELNÄTSRAPPORTEN 2023 - Investeringsbehovet i det svenska kraftsystemet till 2045](#) (hämtad 2025-12-10).

⁷³ [Slutgiltig statistik för el och fjärrvärme 2024](#) (hämtad 2025-12-10).

⁷⁴ Se delavsnittet om Storbritannien i Internationell utblick

anslutningsavgifter görs om minskar risken, men risken kvarstår till viss del även om intäktsramsregleringen ändras.

Vid en djup anslutningsavgift ökar de potentiella riskerna med tröskeleffekter som beskrivits i kapitel 4. Genom en grund anslutningsavgift så minskar storleken på tröskeleffekterna eftersom kostnader för investeringar i det maskade elnätet inte ingår i anslutningsavgiften. Även om det finns potentiella sätt att undvika tröskeleffekter även med djupa anslutningsavgifter underlättas hanteringen och problemet minskar med en grund anslutningsavgift.

Ytterligare ett problem med en djupare anslutningsavgift är att det förväntas leda till fler tvister om anslutningsavgiftens storlek och högre kostnader för hantering hos Ei, nätföretag och anslutande kunder. Samtidigt kan en grund avgift leda till ett högre antal klagomål till nätföretagen och Ei med anledning av ökade överföringsavgifter. Mot bakgrund av de beräkningar som presenteras ovan angående påverkan på överföringsavgifterna bedöms risken vara begränsad.

Eftersom en djupare avgift omfattar kostnader för flera åtgärder än en grund avgift finns även flera kostnader som kan uppstå oförutsett efter att kostnaden beräknats inför en tidig prisindikation eller i samband med en offert. Det innebär även en högre risk för anslutande kunder då avgiftens storlek dels kan förändras mer mellan offert och slutförd anslutning, och dels blir svårare att beräkna på förhand för nätföretagen.

Utifrån det som beskrivits ovan gör Ei sammanfattningsvis bedömningen att följande skäl talar för att en grund huvudprincip ska ligga till grund för utformningen av anslutningsavgifter:

- Grunda avgifter leder till lägre och mer förutsägbara anslutningskostnader jämfört med djupa avgifter. De gör det även enklare för kunderna att förstå vad de betalar för.
- Djupa avgifter kan skapa tröskeleffekter, där kunder väntar på att andra ska ansluta först för att slippa bära stora förstärkningskostnader. Grunda avgifter innebär lägre risk för sådana tröskeleffekter och minskar behovet av metoder för att hantera dem..
- Grunda avgifter minskar behovet av komplex kostnadsfördelning i det maskade nätet eftersom de inte inkluderar förstärkningskostnader högre upp i nätet. Det ger också färre tvister och lägre prövningskostnader för Ei.
- Vid djupa avgifter finns en högre risk att nätföretag styrs mot att bygga nät reaktivt på kundbeställning, eftersom djupa avgifter innebär att investeringar till större del direkt finansieras av kunden. Grunda avgifter minskar incitamentet att vänta in anslutningsbegäran, och stärker incitamentet för proaktiv planering baserat på prognoser.
- Grundare avgifter bidrar till en snabbare offertprocess med lägre risk för oförutsedda förändringar vid anslutningsärenden, vilket underlättar investeringsbeslut, särskilt för företag.

6.2 Vilka kostnader som ingår i en grund avgift

Ei har identifierat två relevanta sätt att inom huvudprincipen grund avgift definiera vilka kostnader som ska ingå i anslutningsavgiften. Det ena alternativet är att beräkna anslutningsavgiften baserat på kostnader för de åtgärder som krävs för att koppla ihop den anslutande anläggningen med närmaste nätdel i befintligt nät där anläggningen kan anslutas. För exempelvis en villakund skulle den närmaste nätdelen normalt sett innebära det närmaste kabelskåpet som har ledig kapacitet. Det andra alternativet är att beräkna anslutningsavgiften baserat på kostnader för åtgärder fram till och med den närmaste matande eller mottagande transformator. Med närmaste transformator menas den transformator som anläggningen huvudsakligen använder och påverkar dimensioneringen av. I tabellen nedan finns en sammanställning av förväntade effekter av de olika gränsdragningarna för avgiftsberäkningen.

Tabell 5, jämförelse, avgiftsberäkning från närmaste nätdel eller närmaste transformator

Aktör	Närmaste nätdel	Närmaste transformator
Befintliga nätanvändare	Betalar i högre utsträckning för nätförstärkningar	Betalar i lägre utsträckning för nätförstärkningar
Anslutande kunder	Generellt lägre och mindre osäker anslutningsavgift, Något enklare att se och förstå vad avgiften täcker	Generellt högre och mer osäker anslutningsavgift Något svårare att se och förstå vad avgiften täcker
Nätföretag	Något enklare beräkning av anslutningsavgift	Något mer komplicerad beräkning av anslutningsavgift
Ei	Lägre kostnader för vägledning och prövning	Högre kostnader för vägledning och prövning

Den närmaste nätdelen kan vara närmaste transformator, men det kan även vara exempelvis en befintlig ledning som ligger närmare än transformatorn. Att ta betalt för anslutningskostnader fram till närmaste nätdel förväntas därför innebära generellt lägre anslutningsavgifter jämfört med att ta betalt fram till och med närmaste transformator. Det skulle även vara enklare för en anslutande kund att förstå vad som ingår i avgiften, vilket kan ge en högre förutsägbarhet och upplevd transparens. Samtidigt är det i regel tydligt hur stor del av nätet fram till och med närmaste transformator som dimensionerats för den enskilda kunden. Att inte ta med de kostnaderna i anslutningsavgiften skulle i så fall innebära att kostnader som tydligt drivs av den anslutande kunden delas med befintliga kunder genom överföringsavgiften.

Risken för att avgiften blir orimligt hög vid en gränsdragning vid närmaste transformator bedöms som låg, särskilt med tanke på att ingen avgift tas ut för andel av kapacitet bortom transformatorn. Om gränsen dras vid närmaste transformatorstation täcker avgiften kostnader för åtgärder som i

någon mån förväntas komma andra kunder till godo. Genom att endast låta en kundspecifik andel av dessa åtgärder ingå i anslutningsavgiften förväntas dock problemen bli begränsade.

Nätföretagens beräkning av anslutningsavgiften förväntas bli något mindre komplicerad om gränsdragning görs vid närmaste nätdel eftersom det i regel är färre åtgärder som behöver delas upp och beräknas för en enskild anslutning. Mot bakgrund av erfarenheter av prövningsärenden som kommit in till Ei under nuvarande regelverk bedömer Ei att nätföretagens kostnader för att beräkna kundspecifika kostnader fram till och med närmaste transformator är begränsade.

Som följd effekt av en något mindre komplicerad avgiftsberäkning förväntas färre anmälningar om prövning komma in till Ei, vilket i sin tur leder till lägre förväntade kostnader för Ei:s prövning. Eftersom avgiften förväntas vara lägre och enklare att förstå förväntas ett mindre behov av att Ei tillhandahåller informationsmaterial och annan vägledning kring hur avgiften ska beräknas.

Eftersom en större andel av kostnaderna tas ut genom överföringsavgifterna finns det en viss risk att myndigheten får något fler klagomål angående detta. Mot bakgrund av resonemangen i avsnitt 6.1 är det Ei:s bedömning att denna effekt blir begränsad.

En gränsdragning vid närmaste matande eller mottagande transformator ger en mer kostnadsreflektiv beräkning av hur anslutningen påverkar nätföretagets kostnader, samtidigt som den högre komplexiteten bedöms bli begränsad. Ei bedömer därför att närmaste matande eller mottagande transformator utgör en lämplig gräns för vad som ska ingå i den grunda anslutningsavgiften.

6.3 Alternativa tillägg till huvudprincip om grunda avgifter

I avsnitt 6.1 diskuteras fördelar och nackdelar med grunda anslutningsavgifter. En nackdel som nämndes med grunda avgifter är risken för ineffektiv prissättning av vissa kostnadsdrivande anslutningar, vilket riskerar att leda till att projekt med låg samhällsnytta och höga kostnader blir genomförda. I praktiken handlar det till exempel om stora anslutningar som driver höga förstärkningskostnader i elnätet som kommer inga eller få andra nätanvändare till godo. Samtliga länder som studerats i den internationella utblicken har i någon mån infört regler för att motverka risken. Ei har övervägt olika alternativ för att minska de potentiella problemen.

De två huvudalternativ som övervägts är att antingen komplettera anslutningsavgiften med en kapacitetsavgift, eller att föreskriva att anslutningar vid särskilda skäl ska betala för åtgärder bortom den närmaste transformatorn.

Kapacitetsavgiften skulle kunna beräknas på förhand genom att titta på genomsnittliga förstärkningskostnader per enhet ansluten effekt för ett typiskt nät, som i Danmark. Den skulle även kunna beräknas genom att titta på de genomsnittliga kostnaderna per enhet ansluten effekt för

utbyggnad av ett nytt område, vilket sedan delas på de kunder som ansluter i området. Alternativet med särskilda skäl innebär att anslutningar som driver oproportionerligt stora kostnader får betala för den relevanta andelen av faktiska kostnader som orsakas av åtgärder bortom närmaste transformatorstation.

Tabell 6, jämförelse kapacitetsavgift och särskilda skäl

Aktör	Kapacitetsavgift	Särskilda skäl
Befintliga nätanvändare	Betalar i högre utsträckning för nätförstärkningar vid enskilda anslutningar som driver kostnader som överstiger kapacitetsavgiften	Betalar i lägre utsträckning för nätförstärkningar vid enskilda anslutningar som överstiger kapacitetsavgiften
Anslutande kunder	Betalar i lägre utsträckning för nätförstärkningar vid anslutningar som inte uppfyller särskilda skäl	Betalar i högre utsträckning för nätförstärkningar vid anslutningar som inte uppfyller särskilda skäl
	Högre förutsägbarhet om avgiftens storlek för kunder som är nära gränsen för särskilda skäl	Lägre förutsägbarhet om avgiftens storlek för kunder som är nära gränsen för särskilda skäl
	Lägre kostnader för kunder som är över gränsen för särskilda skäl	Högre kostnad för kunder som är över gränsen för särskilda skäl
	Högre kostnader för kunder som är under gränsen för särskilda skäl	Lägre kostnader för kunder som är under gränsen för särskilda skäl
	Svårare att se och förstå vad avgiften täcker för kunder som är under gränsen för särskilda skäl	Svårare att se och förstå vad avgiften täcker för kunder som är över gränsen för särskilda skäl
Nätföretag	Mer eller mindre komplicerat arbete med att beräkna kapacitetsavgift beroende på hur komplexa krav som ställs	Risk för tröskeeffekter Ingen kostnad för att på förhand beräkna storleken på kapacitetsavgiften
	Enklare beräkning av anslutningsavgift vid anslutningsförfrågningar	Mer arbete med att beräkna anslutningsavgift vid anslutningsförfrågningar
	Fler ärenden men enklare hantering vid tvister om avgiftens storlek	Färre ärenden men mer komplicerad hantering vid tvister om avgiftens storlek
Ei	Mer arbete med att reglera kapacitetsavgiften	Mindre arbete med att reglera djup avgift vid särskilda skäl
	Enklare prövning av enskilda tvister om anslutningsavgiftens storlek	Mer komplicerade prövningar av enskilda tvister om anslutningsavgiftens storlek

Att ha en kapacitetsavgift i tillägg till huvudprincipen skulle innebära att alla kunder som ansluter i ett område betalar för kostnader som uppstått bakom närmaste transformator. Fördelen med en kapacitetsavgift är att den går att utforma på ett mer förutsägbart sätt. Det underlättar för nätföretagets kommunikering till kunder, och förenklar även för potentiella anslutande kunder som behöver beräkna sina kostnader inför investeringsbeslut. Genom att schablonisera förstärkningskostnader och göra dem oberoende av om den aktuella kunden föranledde en förstärkning eller inte undviks tröskeleffekter med tillhörande strategiskt beteende.

Med särskilda skäl blir bedömningen binär, vilket innebär att den anslutande kunden antingen betalar för åtgärder bortom närmaste transformator eller inte. Det ställer högre krav på en utformning som minskar tröskeleffekter och inte ger incitament till anslutande kunder att begära anslutningar på ett sätt som undviker att falla under särskilda skäl istället för att maximera den totala nyttan av anslutningen.

Ett problem med en kapacitetsavgift är att det för de flesta kunder blir mindre tydligt vad avgiften avser att täcka jämfört med att ta betalt för faktiska kostnader, vilket riskerar att leda till fler tvister om avgiftens storlek. Beroende på hur komplexa kapacitetsavgifterna blir kan de leda till mer eller mindre arbete för nätföretagen eller Ei för att ta fram och uppdatera metoder och beräkningar av kapacitetsavgifterna.

Den främsta anledningen till att Ei övervägt tillägg till huvudprincipen är att minska risken för att särskilt kostnadsdrivande anslutningar bekostas av kundkollektivet, vilket riskerar att leda till att projekt med låg samhällsnytta och höga kostnader blir genomförda. Denna risk kvarstår delvis vid kapacitetsavgifter eftersom de inte beräknas utifrån individuella kunders påverkan på elnätets kapacitetsbehov. Ei bedömer därför att en ordning med särskilda skäl är mest ändamålsenlig.

6.4 Vad som ska anses som särskilda skäl

Det finns flera sätt att avgöra när det finns särskilda skäl att avvika från huvudprincipen. Ett sätt är att sätta en kvantitativ gräns. Ett exempel på det är att göra som i Storbritannien och sätta en övre gräns i MW/SEK i total anslutningskostnad, där den anslutande kunden får betala för kostnader på ytterligare en spänningsnivå över vad som normalt ingår i avgiften. En annan lösning är att ta inspiration av länder som Finland och istället ha en kvalitativ gräns där en bedömning görs av nätföretaget om huruvida nätet kan användas av andra potentiella användare än den anslutande kunden.

Med en kvantitativ gräns som sätts på förhand uppnås en högre transparens för den anslutande kunden, och det minskar också risken för tvister kring huruvida en anslutning omfattas av särskilda skäl eller inte. Det riskerar dock att leda till strategiskt beteende hos anslutande kunder som delar upp anslutningspunkter eller optimerar anslutningens storlek för att undvika att omfattas av undantaget i stället för att optimera för anläggningens syfte. Med en kvalitativ bedömning blir transparensen lägre

för den anslutande kunden samtidigt som risken för tvister ökar. Samtidigt minskar risken för strategiskt beteende hos anslutande kunder, vilket förväntas leda till en mer effektiv nätutbyggnad.

Ingen av de två varianterna leder till odelat positiva effekter, vilket innebär att det krävs en avvägning. Ei har genom frågor till föreskriftsprojektets referensgrupp och genom att gå igenom prövningsärenden sökt svar på en lämplig kvantitativ gräns att sätta på förhand. Det har inte framkommit någon tydlig gräns eller tumregel som är gemensam för nätföretagen, och Ei har inte heller genom att studera prövningsärenden kunnat hitta en lämplig gräns. Fall där undantag behövs är i regel av sådan natur att det är svårt att reglera i en allmängiltig föreskriftstext och det syns först i det aktuella ärendet om ett undantag är aktuellt. Ei bedömer därför att det är lämpligast att införa en kvalitativ bestämmelse med riktlinjer för vad som ska ingå i bedömningen. Genom prövningsrätt från ellagen kan enskilda fall avgöras av Ei, vilket över tid kan leda till att det etableras en mer tydlig praxis.

Utgångspunkten vid bedömningen av vad som ska utgöra särskilda skäl bör vara att nätföretaget genom anslutningsavgiften endast får kostnadstäckning för en liten andel av den totala kostnaden för att ansluta anläggningen och kundkollektivet får bära en oproportionerlig stor andel av kostnaderna i förhållande till den begränsade nytta som tillkommer dem

Exempel på fall där Ei anser att det tydligt rör sig om särskilda skäl där kostnader utöver huvudprincipen ska ingå i anslutningsavgiften är:

- när en anläggning är avsides belägen och anslutningen kräver omfattande åtgärder bakom närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation samtidigt som nätdelarna endast kommer att användas av en eller ett fåtal anläggningar
- när en anläggning inte är avsides belägen men använder nätdelarna i betydande omfattning i förhållande till andra anläggningar

6.5 Hantering av kostnader för redan genomförda investeringar

Ei har övervägt olika alternativ för att hantera redan genomförda investeringar. Ett alternativ är att alltid betrakta dessa som så kallade ej återhämtningsbara kostnader (sunk costs på engelska), och inte ta med dem i beräkningen av anslutningsavgiften. Det skulle kunna leda till lägre anslutningsavgifter för kunder och styra anslutningar till områden med ledig kapacitet. En risk med att inte ta med dem alls är att det kan skapas tröskeleffekter och strategiskt beteende. Problematiken kring att ta med eller att inte ta med historiska kostnader beskrivs närmare i avsnitt 4.3.

Med tanke på att Ei valt en huvudprincip där endast kostnader fram till och med närmaste transformatorstation ingår bedöms dessutom risken för oproportionerligt höga priser som låg, samtidigt som det kundkollektiv som genom intäktsramsregleringen är med och finansierar den proaktiva nätutbyggnaden i någon mån bör återgäldas genom att framtida anslutningsavgifter

minskar utrymmet för att ta ut överföringsavgifter. Ei bedömer därför att en ordning där kostnader för redan genomförda investeringar inom huvudprincipen i någon mån ska vara med i beräkningen av anslutningsavgifter.

Ett alternativ som kan minska både risken för tröskeeffekter och till viss del bidra till att styra anslutningar till områden med ledig kapacitet är att beräkna anslutningsavgiften baserat på värdet av anläggningstillgångarna i nätföretagens kapitalbas, det vill säga att avgiften motsvarar kundens andel av anläggningstillgångens åldersjusterade värde. Allteftersom en anläggningstillgång skrivs av så minskar den potentiella avgiften för den potentiellt anslutande kunden. Tillsammans innebär detta att tröskeeffekten och medföljande risk för strategiskt beteende är låg i början, samtidigt som det över tid ökar incitamenten för anslutning till delar av nätet med ledig kapacitet. Det kan även anses som logiskt ur en anslutande kunds perspektiv att denne får betala för sin kundspecifika del av restvärdet på anläggningstillgångar som redan byggts. Ytterligare en fördel med att knyta regleringen av anslutningsavgiftens bestämmande till hur anläggningstillgångar värderas i kapitalbasen är att det säkerställer en stringent hantering av anläggningstillgångar i de olika delarna av regelverket.

Nackdelen med att beräkna anslutningsavgiften baserat på värden i kapitalbasen är att det är mer administrativt betungande för nätföretaget att ta fram underlag för avgiftsberäkningen. En försvårande omständighet som lyfts av nätföretag i föreskriftsprojektets referensgrupp är att nätet kan ha byggts om och att det kan finnas många anläggningsdelar med olika avskrivningstider som ska ingå i anslutningsavgiften. En ökad administration för nätföretagen förväntas i sin tur innebära att anslutningsprocessen för de anslutande kunderna blir längre jämfört med om de historiska kostnaderna skulle tas med i sin helhet eller inte tas med alls. Det förväntas även leda till mindre förutsägbara anslutningsavgifter för de anslutande kunderna som ansluter till äldre nätdelar.

Ei bedömer att det mest ändamålsenliga alternativet är att bestämma avgiften för de befintliga anläggningarna baserat på samma princip som värderingen i nätföretagens kapitalbas. Ei anser att det är av stor vikt att vara konsekventa vid värdering av anläggningstillgångar mellan olika delar av regleringen. För att minimera de negativa effekterna kopplade till den ökade administrativa hanteringen av fastställande av anslutningsavgifterna är det lämpligt att avskrivningstiderna för de anläggningar som ingår i anslutningsavgifterna schabloniseras så att inte en bedömning för varje ingående anläggningsdel behöver göras för alla anslutningar.

6.6 Schablonisering

Ei har även övervägt olika alternativ för om och hur schablonisering kan användas på ett lämpligt sätt vid beräkning av anslutningsavgifter. De huvudsakliga fördelarna med schablonisering är att det skapar mer förutsägbara avgifter och en enklare administration. De kan även utformas så att tröskeeffekter undviks. Nackdelen med schablonisering är att det riskerar att leda till mindre kostnadsreflektiva avgifter i de enskilda anslutningsfallen, särskilt i fall där enskilda anslutningars kostnader avviker stort från de standardvärden som schablonen baseras på.

Ei har sedan tidigare tagit fram en schablonmetod för att beräkna skäligheten i anslutningsavgifter för anläggningar upp till 25 ampere. Det har möjliggjort en enhetlig och effektiv hantering av en stor mängd prövningsärenden, och metoden används och uppskattas av de flesta nätföretag. Den främsta anledningen till att schablonisering lämpar sig särskilt för anslutning av mindre anläggningar är att mängden anslutningar i antal som utförs är mycket stort i förhållande till andra storlekar på anläggningar⁷⁵. En förutsättning till att kunna tillämpa schablonprissättning är att det finns ett stort underlag där det finns en betydande likriktning i kostnaden för den stora merparten. Ei har gjort bedömningen att detta gäller för anläggningar upp till 25 ampere men att antalet anläggningar som ansluts med högre säkring eller effekt inte är tillräckligt stort för att kunna generalisera kostnader på samma sätt och fortfarande upprätthålla krav på kostnadsriktighet i tillräckligt stor utsträckning.

För att få en tydlig koppling till utformningen av anslutningsavgifter för övriga anläggningar anser Ei att de värden som ska ligga till grund för framtagande av schablonvärden ska omfatta kostnader till och med den matande eller mottagande transformatorstationen, oavsett om denna byggs till eller om den är befintlig. I linje med detta är det även avståndet mellan den matande/mottagande transformatorstationen och den anslutande anläggningen, mätt i fågelvägsavstånd, som ska ligga till grund för den avgift som den anslutande kunden ska betala. Samma bestämmelser avseende undantag från huvudregeln ska gälla för de anslutningsavgifter som utformas enligt schablon och de som utformas utan. Ei kommer utifrån bestämmelserna att ta fram en schablon utifrån generella värden som nätföretagen kan använda. Om nätföretagen bedömer att de kan uppnå en bättre kostnadsriktighet för sitt nät än den av Ei framarbetade schablonen kan en egen framtagen metod tillämpas förutsatt att den följer de uppsatta kriterierna samt att de kan styrka dess riktighet för deras nät vid en prövning eller tillsyn.

Vid utformningen av föreskrifter för anslutningsavgifter har Ei övervägt olika alternativ till användning av schabloner för anslutning av anläggningar upp till 25 ampere.

En alternativ utformning av anslutningsavgifter för mindre anläggningar är att den schablonmetod som Ei arbetat fram och som använts tills nu görs tvingande och ska gälla för samtliga anslutningar upp till 25 ampere. Den schablonmetod som Ei i dagsläget tillämpar för bedömning av anslutningsavgifters skälighet används brett för de allra flesta bedömningar och det är även många nätföretag som tillämpar metoden som grund för sina anslutningsavgifter. En tillämpning av schablonmetoden utan möjlighet till att göra undantag skulle dock kunna slå fel i enskilda fall. Det kan nämligen finnas tillfällen där omständigheterna för en anslutning gör att kostnaderna för densamma blir betydligt högre än både den högsta tillåtna avgiften och även högre än de statistiska observationer som ligger till grund för den schablonberäknade avgiften. Till exempel kan terrängen i ett område göra det omöjligt att dra en ledning enligt fågelvägen eller i vart fall i närheten av

⁷⁵ Detta lyfts även som en fördel i Acer:s rapport om bästa praxis, se avsnitt 2.7.

fågelvägen för anslutningen. Ei har sett ett konkret exempel där ett skyddat område skapat sådana hinder för att dra en ledning den kortaste vägen.

Den nu gällande schablonmetoden är baserad på ett kostnadsunderlag som förvisso utgår från kostnader från och med matande transformatorstation men det avstånd som avgifterna bedöms från är den faktiska anslutningspunkten i befintligt elnät. Detta är ett val som gjordes för att kunder ska se en tydlig koppling mellan den avgift de betalar och det faktiska arbete som nätföretagen utför vid tidpunkten för anslutningen. Denna ordning skapar dock en form av tröskeleffekt där nätföretaget inte får full täckning för den föregripande investering som gjorts utifrån ett prognosticerat behov utan bara för den del som den först anslutande kunden betalar. Kostnaden för den föregripande investeringen skjuts då över till kundkollektivet som får bekosta detta genom sina överföringsavgifter. Genom att istället utgå från den matande transformatorstationen betalar anslutande kunder för nätdelarna likvärdigt oavsett när i tiden de ansluter och kostnaderna skjuts inte över till kundkollektivet.

Ytterligare ett alternativ till den föreslagna tillämpningen är att samma bestämmelser ska gälla för alla typer av anläggningar utan möjlighet till schablonisering för mindre anläggningar. På grund av det stora antalet anläggningar som ansluts med en säkring upp till 25 ampere anser Ei att detta inte är lämpligt då hanteringen för nätföretagen skulle bli ineffektiv och kostsam. Därtill skulle det innebära att ledtiderna för att lämna offerter sannolikt skulle bli betydligt längre än vid en hantering med schabloner.

7 Beskrivning av förslaget

Av kapitel 3 i de föreslagna föreskrifterna framgår grundläggande principer som föreslås gälla för utformningen av anslutningsavgiften. I kapitel 4 föreslås regler för hur anslutningsavgiften för en anläggning med en mätarsäkring om högst 25 ampere ska utformas.

7.1 3 kap. 1 §

1 § Ett nätföretag ska ta ut en anslutningsavgift för att ansluta en anläggning.

Ei föreslår att det regleras i föreskrifterna att nätföretagen ska ta ut en anslutningsavgift för att ansluta en anläggning i syfte att tydliggöra att det inte finns någon möjlighet att inte ta betalt för att ansluta en anläggning.

7.2 3 kap. 2 §

2 § Anslutningsavgiften ska vara en engångsavgift.

Ei föreslår att det tydliggörs i föreskrifterna att anslutningsavgiften ska vara en engångsavgift. Syftet med anslutningsavgiften är att täcka de kostnader som uppstår för att ansluta en anläggning. Dessa kostnader är av engångskaraktär. Även i förarbeten till ellagen har man betonat att anslutningsavgiften utgår som en engångsavgift och avser kostnaden för själva anslutningen. Löpande kostnader ska istället täckas via avgiften för överföring av el.⁷⁶

Det ska inte vara möjligt att ta ut ytterligare en anslutningsavgift när anläggningen redan är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät. En återinkoppling av en befintlig anläggning eller en höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt däremot utgör en anslutning enligt 4 kap. 15 § ellagen och definitionen av begreppet anläggning enligt andra kapitlet i dessa föreskrifter varför en anslutningsavgift ska tas ut. Bestämmelsen reglerar inte på vilket sätt anslutningsavgiften ska betalas. Avgiften kan exempelvis betalas genom en klumpsumma eller i form av en avbetalningsplan.

7.3 3 kap. 3 §

3 § Nätföretaget ska utforma anslutningsavgiften utifrån kostnader för genomförda och planerade åtgärder som är nödvändiga för att ansluta anläggningen. Utformningen av anslutningsavgiften ska utgå från den kundspecifika andelen av kostnaderna för åtgärder från och med närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation fram till anslutningspunkten för den anslutande anläggningen.

Nätföretaget ska utgå från värdet i kapitalbasen för de anläggningstillgångar som används vid anslutningen vid beräkningen av kostnaderna för genomförda åtgärder.

Nätföretaget får beräkna kostnaderna för genomförda åtgärder med hjälp av schablonvärden som är framtagna i enlighet med tillämplig branschstandard.

Allmänna råd

Med *nödvändiga* åtgärder avses att åtgärderna för att ansluta anläggningen inte får vara mer kostsamma än vad som krävs för att ansluta anläggningen. Åtgärderna får inte heller vara ägnade att åstadkomma en generellt ökad överföringskapacitet i nätföretagets nät.

Ei föreslår att anslutningsavgiften ska utformas både utifrån kostnader för genomförda åtgärder och kostnader för planerade åtgärder. Detta innebär att den anslutande kunden ska betala för åtgärder som kommer att vidtas för att ansluta anläggningen och för åtgärder som har vidtagits tidigare, det vill säga befintliga nätdelar, och som möjliggör anslutningen av anläggningen.

Åtgärderna ska dessutom vara nödvändiga för att ansluta anläggningen. Av det allmänna rådet som finns till bestämmelsen framgår vad som menas med nödvändiga åtgärder. Åtgärderna får inte vara

⁷⁶ Prop. 1996/97:136

mer kostsamma än vad som krävs för att ansluta anläggningen och inte heller ägnade att åstadkomma en generellt ökad överföringskapacitet i nätföretagets nät.

Ei föreslår att utformningen av anslutningsavgiften ska utgå från den kundspecifika andelen av kostnaderna. Med kundspecifik andel avses att den anslutande kunden betalar för sin andel av kostnaderna. Om exempelvis en förstärkningsåtgärd kommer den anslutande anläggningen och redan anslutna anläggningar till godo ska nätföretaget fördela kostnaderna mellan den anslutande kunden och de befintliga kunderna⁷⁷. Samma sak gäller om förstärkningsåtgärden kommer anläggningar till godo som förväntas ansluta. Det är nätföretagen som ska göra bedömningen om framtida anslutningar, där utgångspunkt kan vara exempelvis nätutvecklingsplaner, inkomna förfrågningar eller kommunens detaljplan för området. Hur kostnadsfördelningen ska göras framgår av 3 kap. 4 § i dessa föreskrifter.

I bestämmelsen föreslås även en gräns för vilka kostnader som ska ingå i anslutningsavgiften. Anslutningsavgiften ska omfatta kostnader för åtgärder från och med närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation fram till anslutningspunkten för den anslutande anläggningen. Med närmaste transformator menas den transformator som anläggningen huvudsakligen använder och påverkar dimensioneringen av. Kostnader för åtgärder i matande eller mottagande transformatorstation omfattar exempelvis kostnader för fack i fördelningsstation. Om exempelvis en produktionsanläggning ansluter till en ledning som går mellan en transformator till överliggande nät och en transformator till underliggande nät är det normalt kostnader fram till och med den överliggande transformatorn som ska utgöra grund för anslutningsavgiften, även om båda transformatorerna tar emot el från anläggningen. Kostnader som uppstår längre bort i nätet än närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation ska därmed i regel inte ingå i anslutningsavgiften utan kollektiviseras genom avgiften för överföring av el.

Vid beräkningen av kostnaderna för genomförda åtgärder föreslås att nätföretagen ska utgå från värdet i kapitalbasen för de anläggningstillgångar som används vid anslutningen. Kostnaderna för genomförda åtgärder får beräknas med hjälp av schablonvärden. Schablonvärdena ska vara framtagna i enlighet med tillämplig branschstandard. Ett exempel på branschstandard är ElnätsBranschens Riktlinjer (EBR)⁷⁸ som är en samling av riktlinjer för byggnation och underhåll av nät. Det är även möjligt för nätföretagen att använda schabloner med genomsnittliga avskrivningstider för de anläggningar som ingår i anslutningsavgifterna för att inte behöva göra en bedömning för varje ingående anläggningsdel för alla anslutningar. Genom schablonisering förenklas och påskyndas kostnadsberäkningen, vilket minskar den administrativa bördan för nätföretagen.

⁷⁷ De befintliga kunderna anses i dessa fall ha betalat sin andel när de anslöt, någon ny anslutningsavgift ska alltså inte tas ut från befintliga kunder om en ny kund ansluter vid ett senare tillfälle.

⁷⁸ [EBR - ElnätsBranschens Riktlinjer](#) (hämtad 2026-01-08)

Samtidigt ökar transparensen och förutsägbarheten för kunderna, vilket underlättar deras planering och investeringar samt minskar risken för tvister.

7.4 3 kap. 4 §

4 § Nätföretaget ska beräkna den kundspecifika andelen av kostnaderna utifrån den anslutande anläggningens avtalade effektbehov i förhållande till nätdelarnas dimensionerande kapacitet. Vid beräkningen ska nätföretaget ta hänsyn till sammanlagringseffekten i förhållande till andra anläggningar som använder eller kommer att använda nätet.

Allmänna råd

Här följer exempel på hur den kundspecifika andelen beräknas:

Om en ny ledning förväntas användas endast av den anslutande anläggningen ingår samtliga kostnader för ledningen i anslutningsavgiften, det vill säga den kundspecifika andelen är 100 procent av kostnaden för ledningen.

Om det nät som har förstärkts används av fler än den anslutande anläggningen ska anslutningsavgiften bara avse den del av nätet som ska användas av den anslutande anläggningen. Den delen som anslutningsavgiften ska avse beräknas som en andel av nätets dimensionerade kapacitet fördelat mellan den anslutande anläggningen och de andra som använder nätet.

Ei föreslår att nätföretagen ska beräkna den kundspecifika andelen av kostnaderna utifrån den anslutande anläggningens avtalade effektbehov i förhållande till nätdelarnas dimensionerande kapacitet. Med avtalat effektbehov avses effektbehovet som har avtalats om i anslutningsavtalet och som anslutningen dimensioneras för. Om en anläggning exempelvis har ett avtalat effektbehov motsvarande 30 procent av en nätfels dimensionerande kapacitet utgör 30 procent av kostnaderna för nätdelen den kundspecifika andelen som ska ingå i anslutningsavgiften. Med dimensionerande kapacitet avses den kapacitet som nätdelen är byggd för enligt standardkomponenter och tekniska specifikationer. Hänsyn ska tas till hur mycket effekt som antas eller prognostiseras komma att användas av nätdelarna. Det vill säga att det är det förväntade verkliga användandet av nätdelen som ska ligga till grund för fördelningen. Den tar hänsyn till faktorer som spänningsnivå, ledningsarea och termiska begränsningar. Ei föreslår också att nätföretagen vid beräkningen även ska ta hänsyn till sammanlagringseffekten i förhållande till andra anläggningar som använder nätet. Med sammanlagringseffekt avses den högsta effekt som flera anläggningar tillsammans förväntas belasta en nätdel med vid samma tidpunkt, med hänsyn till att anläggningarna normalt inte använder sin maximala effekt samtidigt. På detta sätt säkerställs en rättvis fördelning av kostnader mellan olika kunder och förhindrar att en kund betalar för kapacitet som den inte använder. Samtidigt ger det nätföretagen ett underlag för att planera förstärkningar och investeringar på ett kostnadseffektivt sätt.

Till bestämmelsen finns ett allmänt råd där det exemplifieras hur kostnadsfördelningen ska göras i olika fall. Om en ny ledning förväntas användas endast av den anslutande anläggningen ingår

samtliga kostnader för ledningen i anslutningsavgiften eftersom den kundspecifika andelen är 100 procent. Om det nät som har förstärkts används av fler än den anslutande anläggningen ska anslutningsavgiften bara avse den del av nätet som ska användas av den anslutande anläggningen. Den delen som anslutningsavgiften ska avse beräknas som en andel av nätets dimensionerade kapacitet fördelat mellan den anslutande anläggningen och de andra som använder nätet. Om det nät som har förstärkts förväntas användas av tillkommande anläggningen fördelas kostnaderna mellan den anslutande anläggningen och planerade anläggningar. Det är nätföretagen som ska göra bedömningen om framtida anslutningar, där utgångspunkt kan vara exempelvis nätutvecklingsplaner, inkomna förfrågningar eller kommunens detaljplan för området.

7.5 3 kap. 5 §

5 § Trots vad som anges i 3 § första stycket andra meningen ska utformningen av anslutningsavgiften utgå från den kundspecifika andelen av den totala kostnaden om

1. nätföretaget genom anslutningsavgiften endast får kostnadstäckning för en liten andel av den totala kostnaden för att ansluta anläggningen, eller
2. det finns andra särskilda skäl.

Allmänna råd

Exempel på situationer när nätföretaget genom anslutningsavgiften endast får kostnadstäckning för en liten andel av den totala kostnaden för att ansluta anläggningen och kundkollektivet får bära en oproportionerlig stor andel av kostnaderna i förhållande till den nytta som tillkommer dem:

- När en anläggning är avsides belägen och anslutningen kräver omfattande åtgärder bakom närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation samtidigt som nätdelarna endast kommer att användas av en eller ett fåtal anläggningar.
- När en anläggning inte är avsides belägen men använder nätdelarna i betydande omfattning i förhållande till andra anläggningar.

Ei föreslår en undantagsbestämmelse som gör det möjligt för nätföretagen att ta en djupare anslutningsavgift, trots vad som anges i 3 kap. 3 § i dessa föreskrifter, under förutsättning att nätföretagen genom anslutningsavgiften endast får kostnadstäckning för en liten andel av den totala kostnaden för att ansluta anläggningen eller det finns andra särskilda skäl. I de allmänna råden till bestämmelsen exemplifieras situationer när nätföretagen genom anslutningsavgiften endast får kostnadstäckning för en liten andel av den totala kostnaden för att ansluta anläggningen och kundkollektivet får bära en oproportionerlig stor andel av kostnaderna i förhållande till den nytta som tillkommer dem. Exempelen är följande:

- när en anläggning ligger avlägset och anslutningen kräver omfattande åtgärder bakom närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation, samtidigt som nätdelarna endast kommer att nyttjas av en eller ett fåtal anläggningar

- när en anläggning inte ligger avsides men använder nätdelarna i betydande omfattning jämfört med andra anläggningar.

7.6 4 kap. 1 §

1 § Nätföretaget ska utforma anslutningsavgiften för en anläggning med en mätarsäkring om högst 25 ampere med hjälp av schabloner. Schablonvärdena ska grundas på genomsnittliga kostnader för en typisk anslutning och ta hänsyn till fågelvägsavståndet mellan närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation och anslutningspunkten för den anslutande anläggningen, dock högst 600 meter.

Om nätföretaget har markanta kostnadsskillnader inom sitt nät får nätföretaget tillämpa olika schablonvärden för olika områden.

Allmänna råd

Nätföretaget bör offentliggöra schablonvärdena på sin webbplats.

Nätföretaget kan använda Energimarknadsinspektionens schablonvärden som publiceras på myndighetens webbsida.

Med *markanta kostnadsskillnader* avses exempelvis att det uppstår väsentligt högre kostnader för trafikavstängningar eller kommunala entreprenörer mellan exempelvis landsbygd och tätort.

Ei föreslår att anslutningsavgiften för en anläggning med en mätarsäkring om högst 25 ampere ska utformas med hjälp av schabloner. Schablonvärdena ska grundas på genomsnittliga kostnader för en typisk anslutning. Detta innebär att nätföretagen behöver ta fram egna schablonvärden för dessa anslutningar eller använda sig av Ei:s schablonvärden som publiceras på myndighetens webbsida vilket framgår av de allmänna råden till bestämmelsen. I de allmänna råden anges också att nätföretagen bör publicera sina schablonvärden på sina webbplatser. Genom att använda schablonvärden för dessa anslutningar förenklas och påskyndas kostnadsberäkningen, vilket minskar den administrativa bördan för nätföretagen. Samtidigt ökar transparensen och förutsägbarheten för kunderna, vilket underlättar deras planering och investeringar samt minskar risken för tvister.

Precis som för övriga anslutningar föreslås en gräns för vilka kostnader som ska ingå i anslutningsavgiften. Vid framtagandet av schablonvärden ska nätföretagen ta hänsyn till fågelvägsavståndet mellan närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation och anslutningspunkten för den anslutande anläggningen, dock högst 600 meter. Anslutningsavgiften ska omfatta kostnader för åtgärder från och med närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation fram till anslutningspunkten för den anslutande anläggningen. Kostnader som uppstår längre upp i nätet bakom närmaste faktiskt matande eller mottagande transformatorstation ska därmed i regel inte ingå i anslutningsavgiften utan kollektiviseras genom avgiften för överföring av el.

Ei föreslår också en möjlighet för nätföretagen att tillämpa olika schablonvärden för olika områden om nätföretagen har markanta kostnadsskillnader inom sina nät. I de allmänna råden till bestämmelsen anges att det med markanta kostnadsskillnader exempelvis avses att det uppstår väsentligt högre kostnader för trafikavstängningar eller kommunala entreprenörer mellan exempelvis landsbygd och tätort.

7.7 4 kap. 2 – 4 §§

2 § Om fågelvägsavståndet enligt 1 § är upp till och med 100 meter ska anslutningsavgiften bestå av en fast schablonavgift för sträckan.

3 § Om fågelvägsavståndet enligt 1 § överstiger 100 meter upp till och med 600 meter ska anslutningsavgiften bestå av två delar:

- en fast schablonavgift för sträckan upp till och med 100 meter, och
- en schabloniserad meteravgift för varje meter som överstiger 100 meter upp till och med 600 meter.

Om sträckan som överstiger 100 meter delas eller inom en tioårsperiod kommer att delas med andra anläggningar ska endast anläggningens andel av meterkostnaderna ingå i anslutningsavgiften. Nätföretaget ska beräkna andelen utifrån anläggningens avtalade effektbehov i förhållande till nätdelarnas dimensionerande kapacitet. Vid beräkningen ska nätföretaget ta hänsyn till sammanlagringseffekten i förhållande till de andra anläggningarna.

4 § Om fågelvägsavståndet enligt 1 § överstiger 600 meter ska anslutningsavgiften bestå av tre delar:

- en fast schablonavgift för sträckan upp till och med 100 meter,
- en schabloniserad meteravgift för varje meter som överstiger 100 meter upp till och med 600 meter, och
- en individuell avgift för sträckan som överstiger 600 meter.

Om sträckan som överstiger 100 meter delas eller inom en tioårsperiod kommer att delas med andra anläggningar ska endast anläggningens andel av meterkostnaderna ingå i anslutningsavgiften. Nätföretaget ska beräkna andelen utifrån anläggningens avtalade effektbehov i förhållande till nätdelarnas dimensionerande kapacitet. Vid beräkningen ska nätföretaget ta hänsyn till sammanlagringseffekten i förhållande till de andra anläggningarna.

Nätföretaget ska utforma avgiften för sträckan som överstiger 600 meter enligt 3 kap. 3 §.

Beroende på hur långt fågelvägsavståndet är föreslår Ei att anslutningsavgiften ska bestå av en till tre delar.

Om fågelvägsavståndet är upp till och med 100 meter ska anslutningsavgiften bestå av en fast schablonavgift.

Om fågelvägsavståndet överstiger 100 meter upp till och med 600 meter ska anslutningsavgiften bestå av två delar, en fast schablonavgift och en schabloniserad meteravgift för varje meter som överstiger 100 meter upp till och med 600 meter.

Om fågelvägsavståndet överstiger 600 meter ska anslutningsavgiften bestå av tre delar, en fast schablonavgift och en schabloniserad meteravgift för varje meter som överstiger 100 meter upp till och med 600 meter och en individuell avgift.

Tabell 7 Översikt över anslutningsavgiftens olika delar

	Fast schablonavgift	Schabloniserad meteravgift	Individuell avgift
Fågelvägsavstånd 0–100 meter	X		
Fågelvägsavstånd 101 – 600 meter	X	X	
Fågelvägsavstånd över 600 meter	X	X	X

Om sträckan som överstiger 100 meter delas eller inom en tioårsperiod kommer att delas med andra anläggningar ska endast anläggningens andel av meterkostnaderna ingå i anslutningsavgiften. Det är nätföretagen som ska göra bedömningen om framtida anslutningar, där utgångspunkt kan vara exempelvis nätutvecklingsplaner, inkomna förfrågningar eller kommunens detaljplan för området. Nätföretagen ska beräkna andelen utifrån anläggningens avtalade effektbehov i förhållande till nätdelarnas dimensionerande kapacitet. Med avtalat effektbehov avses effektbehovet som har avtalats om i anslutningsavtalet och som anslutningen dimensioneras för. Om en anläggning exempelvis har ett avtalat effektbehov motsvarande 30 procent av en nätdels dimensionerande kapacitet utgör 30 procent av kostnaderna för nätdelen den kundspecifika andelen som ska ingå i anslutningsavgiften. Ei föreslår också att nätföretagen vid beräkningen även ska ta hänsyn till sammanlagringseffekten i förhållande till andra anläggningar som använder nätet. Med sammanlagringseffekt avses den högsta effekt som flera anläggningar tillsammans förväntas belasta en nätdel med vid samma tidpunkt, med hänsyn till att anläggningarna normalt inte använder sin maximala effekt samtidigt.

Ei föreslår också att nätföretagen ska utforma anslutningsavgiften för sträckan som överstiger 600 meter enligt 3 kap. 3 § i dessa föreskrifter. Se närmare beskrivning ovan.

7.8 4 kap. 5 §

5 § Om 3 kap. 5 § är tillämplig ska anslutningsavgiften utformas enligt den bestämmelsen.

Precis som för övriga anslutningar föreslår Ei en undantagsbestämmelse som gör det möjligt för nätföretagen att ta en djupare anslutningsavgift för en anläggning med en mätarsäkring om högst 25

ampere. Om 3 kap. 5 § i dessa föreskrifter är tillämplig ska anslutningsavgiften utformas i enlighet med samma bestämmelse. I de allmänna råden till bestämmelsen exemplifieras vad som avses med särskilda skäl. Se närmare beskrivning ovan.

8 Konsekvenser av förslaget

8.1 Konsekvenser för företag

Berörda företag

De nya föreskrifterna kommer att beröra samtliga cirka 170 nätföretag och alla företag som kommer att ansluta, återansluta eller höja sin avtalade effekt till elnätet.

Indirekt påverkas samtliga cirka 900 000 företag som är anslutna till elnätet genom att de avgifter som tas ut för anslutning och de tillkommande kunderna påverkar hur mycket och av vilka nätföretagen får ta ut avgifter för överföring av el.

Påverkan på företagens intäkter samt löpande- och administrativa kostnader

De nya föreskrifterna förväntas leda till kostnader för nätföretagen som behöver uppdatera sina rutiner och beräkningsmodeller för beräkning av anslutningsavgifter. Som nämnts i nulägesbeskrivningen har nätföretagen olika beräkningsmetoder idag, vilket innebär att de påverkas i olika utsträckning av de nya reglerna. Ei har i prövningsärenden sett att flera nätföretag tar betalt på ett sätt som liknar det nya regelverket. Samtidigt finns även flera nätföretag som har både grundare och djupare avgifter än vad Ei nu föreskriver. De beräknade merkostnaderna uppskattas till en engångskostnad om cirka 22 000 – 65 000 kronor per nätföretag⁷⁹, vilket innebär en total kostnad om mellan 3,7 – 11,1 miljoner⁸⁰.

Utöver de inledande kostnaderna tillkommer även konsekvenser för den löpande hanteringen av anslutningsärenden. Eftersom nätföretag gör olika idag förväntas konsekvenserna variera mellan nätföretag. Genom att införa en huvudprincip förväntas kostnaderna för beräkning av anslutningsavgifter bli lägre för de nätföretag som tillämpar en djupare princip idag som annars hade behövt beräkna enskilda kunders andel av nätdelar som används av ett stort antal andra kunder vilket riskerar att bli komplext. Samtidigt införs en bestämmelse om djupare avgifter vid särskilda skäl, vilket förväntas leda till kostnader för nätföretagen som ska tolka när skälen blir tillämpliga. Kostnaderna för den löpande hanteringen kan även öka med anledning av att Ei reglerar att värdet i kapitalbasen ska ligga till grund för avgiftsberäkningen av kostnader för befintliga anläggningstillgångar. Det finns idag inget som hindrar nätföretagen från att beräkna avgiften på det

⁷⁹ Beräknat utifrån att arbetet tar 40 – 120 timmar för en ingenjör med en månadslön på cirka 87 000 kronor inklusive arbetsgivaravgifter, semesterersättning och overhead. $(87\,000 / 160) * 40$ till $120 \approx 22\,000$ till $65\,000$ kronor.

⁸⁰ $22\,000$ till $65\,000$ kronor * 170 nätföretag $\approx 3,7$ till $11,1$ miljoner.

sättet, men baserat på Ei:s prövningsärenden är det inte en vedertagen praxis. För nätföretag som idag inte tar betalt för befintliga anläggningstillgångar i anslutningsavgiften tillkommer kostnader för att beräkna dessa kostnader. För nätföretag som tar betalt för befintliga anläggningar på ett annat sätt än det som föreskrivs⁸¹ finns en risk att den metod som föreskrivs leder till högre kostnader för beräkning än i nollalternativet. Genom att tillåta schablonisering vid beräkning av den delen av anslutningsavgiften förväntas dock dessa eventuella kostnadsökningar bli marginella.

Det finns ingen öppet tillgänglig information om kostnader för att beräkna anslutningsavgifter vilket gör det svårt att kvantifiera exakt hur stora kostnaderna förväntas bli, men baserat på samtal med nätföretag under föreskriftsarbetets referensgruppsmöten gör Ei bedömningen att själva beräkningen av avgiften är en begränsad del av totalkostnaden för ett anslutningsprojekt. Föreskrifternas effekt på nätföretagens kostnader för att beräkna anslutningsavgifter förväntas därför bli begränsad. Den merkostnad för att beräkna djupa avgifter vid särskilda skäl bedöms vara avsevärt mindre än den kostnad som hade belastat kundkollektivet om huvudprincipen tillämpats för alla anslutningar.

De nya reglerna kan även påverka antalet ansökningar om prövning av avgiftens skälighet hos Ei, vilket då även påverkar nätföretagens kostnader för hantering av dessa ärenden. Nätföretagen behöver ta fram ett yttrande med kostnadsberäkning som skickas in till Ei och bemöta eventuella yttranden eller begäranden om komplettering från Ei. Ett förtydligt regelverk förväntas leda till minskad risk för att det uppstår tvister kring anslutningsavgiften. Avgiften som tas ut från kunderna kan bli både högre och lägre jämfört med idag beroende på vilken metod nätföretaget tillämpar idag, vilket innebär att incitamentet att begära prövning ökar för vissa kunder och minskar för andra. De senaste åren har cirka 100 ärenden per år inkommit till Ei, varav runt 80 ärenden gällt avgiftens storlek. Det innebär mindre än ett ärende vartannat år för ett genomsnittligt nätföretag. Den sammantagna effekten bedöms därför bli begränsad⁸².

Föreskrifterna förväntas även få konsekvenser på nätföretagens intäktsströmmar. För nätföretag som idag tillämpar djupare anslutningsavgifter kommer intäkterna från anslutningsavgifter att minska. Samtidigt förväntas nätföretagen istället få in motsvarande intäkter genom överföringsavgifter. Det innebär en förskjutning av intäkterna så att de kommer längre fram i tiden än med nuvarande ordning. Ei ser för närvarande över intäktsramsregleringen gällande hur anslutningsavgifter ska hanteras, beroende på utfallet där kan skillnaden i de totala intäkterna från anslutningar inklusive tillåten avkastning bli olika stora.

Föreskrifterna förväntas även leda till konsekvenser för de företag som vill ansluta till elnätet. Genom att det införs en gemensam huvudprincip för vilka kostnader som ska ingå i anslutningsavgiften hos

⁸¹ Det kan exempelvis göras genom att ta en kundspecifik andel av nuanskaffningsvärdet utan avdrag för avskrivningar.

⁸² Med samma antaganden om lönekostnader som ovan och ett antagande om att ett ärende tar upp till 24 heltidstimmar att utföra skulle en ökning eller minskning av antalet ärenden med 10 per år innebära en ökad eller minskad kostnad på $(87\,000 / 160) * 10 * 24 \approx 130\,000$ kronor, vilket för 170 nätföretag innebär under 800 kronor per nätföretag och år i genomsnitt.

alla nätföretag förväntas förutsägbarheten öka för de anslutande kunderna. Det kan uppstå en skillnad för de företag som ansluter med en säkring upp till 25 ampere där schablonvärden ska tillämpas. Metoden som tillämpas kommer att ändras och anslutande kunder kan därför få betala en annan avgift än vad de skulle fått i dagsläget. Kostnadsunderlaget som ska ingå i den nya metoden ska dock utgå från samma kriterier som i dagsläget och effekterna bedöms därför bli marginella sett till helheten. Införandet av transformatorstation som utgångspunkt för mätning av avstånd i stället för den punkt i befintligt nät som anläggningsarbetet påbörjas vid kommer leda till en mer kostnadsreflektiv fördelning av kostnaderna för det utbyggda elnätet i förhållande till användning. Det vill säga att de tröskeleffekter som i dagsläget uppstår kommer att försvinna.

För anslutningar som inte bedöms falla under särskilda skäl förväntas offerter kunna tas fram snabbare och vara mer träffsäkra, vilket underlättar för de anslutande företagen att fatta ett investeringsbeslut. Att få en förenklad offertprocess som underlättar investeringskalkyler har framhållits som en viktig fråga för industri- och producentföreträdare som ingått i föreskriftsarbetets referensgrupp. För de anslutningar som faller inom särskilda skäl riskerar förutsägbarheten att bli sämre. Det bör dock finnas möjlighet för nätföretagen att redan vid en första förfrågan om anslutning kunna meddela att anslutningen förväntas falla inom särskilda skäl, vilket innebär att priskänsliga anslutningar antingen inte blir av eller ansluter någonstans där kostnaderna för att möjliggöra anslutning förväntas bli lägre.

Anslutningsavgifterna för anslutande företag kan bli högre eller lägre jämfört med idag beroende på vilket nätföretag de ansluter hos och vilken modell det nätföretaget använder idag. Ett typexempel för att illustrera skillnaden kan tas från en av Ei:s prövningar av skälig anslutningsavgift från 2025 där en företagskund anslöt en uttagpunkt till ett lokalnät med en avtalad effekt om 400 ampere. Anläggningen anslöts via en servisledning till en transformator, som sedan i sin tur anslöts till en överliggande regionnätstation. Nätföretaget uppskattade kostnaderna för servisledningen till cirka 65 000 kronor, kostnaderna för andel (35 procent) i transformator uppskattades till ca 300 000 kronor, och därtill fakturerades kunden runt 470 000 kronor för 1,38 procent av regionnätstationen. Beroende på när de olika nätdelarna byggs ut och i vilket lokalnät en anslutning görs hade avgiften med dagens ordning kunnat variera mellan 65 000 – 835 000 kronor hos olika nätföretag trots identiska förutsättningar. Med de föreslagna föreskrifterna skulle avgiften motsvara kundens andel av kostnader fram till och med den närmaste transformatorstationen, alltså 365 000 kronor. Kundens andel i regionnätstationen är enligt Ei:s bedömning i detta fall med god marginal för låg för att det ska anses föreligga särskilda skäl att frånga huvudprincipen för att beräkna anslutningsavgiften.

För att få en grov uppskattning om hur föreskrifterna kan påverka de totala anslutningsavgifterna utgår Ei från samma prognoser som i avsnitt 6.1. Det innebär att det skulle ske i genomsnitt 12 – 14 miljarder kronor per år i nyinvesteringar i elnäten. För att beräkna hur föreskrifterna skulle kunna påverka anslutningsavgifterna görs ett antagande om att 60 – 80 procent av dessa investeringar skulle finansieras med anslutningsavgifter i nollalternativet, och att föreskrifterna innebär att det minskar till

mellan 30 – 50 procent. Det skulle innebära en minskning av de totala årliga anslutningsavgifterna från mellan 9 – 10 miljarder till mellan 4 – 6 miljarder. Det innebär en minskning med mellan 3 – 6 miljarder per år.

De företag som redan är anslutna till elnätet förväntas få indirekta konsekvenser av föreskrifterna. När nätföretaget utvecklar sitt nät och ansluter fler kunder påverkas nätföretagets kapitalbas, vilket höjer deras tillåtna intäkter. Samtidigt kommer de tillåtna intäkterna att tas ut av fler kunder än tidigare om fler kunder ansluter. Om nya kunder ansluter i ett elnät med ledig kapacitet innebär det, allt annat lika, en minskning av överföringsavgifterna för de redan anslutna kunderna. Om elnätet däremot har kapacitetsbrist bortom närmaste transformator som behöver åtgärdas finns risk att den anslutande kunden orsakar kostnader för att åtgärda kapacitetsbristen som istället orsakar en ökning av överföringsavgiften för de redan anslutna kunderna. Risken för att det ska ske på ett ohållbart sätt minskar dock genom att en djupare anslutningsavgift ska tas ut om det föreligger särskilda skäl.

För att få en grov uppskattning om hur föreskrifterna kan påverka överföringsavgifterna har Ei utfört beräkningar baserat på samma prognoser som i avsnitt 6.1. Det råder stor osäkerhet i framtidsscenarioer samtidigt som Ei inte har en heltäckande bild av nuläget, vilket gör att uppskattningarna är förenade med stor osäkerhet. Med ett antagande om 40 års avskrivningstid och 2 - 5 procents ränta, och att den andel av nätutbyggnaden som betalas genom anslutningsavgifter sjunker från mellan 60 - 80 procent till mellan 30 – 50 procent, skulle beloppet som istället får tas ut som en överföringsavgift öka med mellan 11 – 444 miljoner kronor varje år. Med ett antagande om i genomsnitt 6 – 9 TWh per år i ökad elförbrukning skulle den årliga höjningen i genomsnitt motsvara mellan 0,08 – 0,34 öre per kWh som förbrukas.

Utöver osäkerheten kring hur stora belopp det handlar om finns även en stor osäkerhet kring hur beloppen fördelar sig på nätanvändarna. Utbyggnaden förväntas ske i olika utsträckning hos olika nätföretag samtidigt som överföringsavgifterna delvis baseras på framåtblickande kostnader. Av praktiska skäl går det inte heller att utforma överföringsavgifterna 100 procent kostnadsreflektiva för varje enskild nätanvändare, samtidigt som företag med anslutning till elnätet etableras och avvecklas kontinuerligt. Genom att föreskriva om djupare avgifter vid särskilda skäl bedömer Ei dock att risken för orimligt höga kostnader för kundkollektivet minimeras.

Konkurrensförhållanden och särskild hänsyn till små företag

Konkurrensförhållanden

Nätverksamhet bedrivs som legala monopol vilket innebär att nätföretag inte konkurrerar direkt med varandra. En indirekt effekt förväntas dock på andra marknader.

Ei:s föreskrifter innebär en mer detaljerad reglering gällande utformning av anslutningsavgifter än vad som finns idag, vilket förväntas påverka konkurrenssituationen mellan företag som ansluter sig i Sverige och företag som ansluter sig utomlands. En ökad förutsägbarhet kring anslutningsavgiftens

storlek förväntas göra det enklare för företag att jämföra vilka länder som är mest lämpliga att etablera sig i.

Särskild hänsyn till små företag

Genom att införa bestämmelser om att företag vid särskilda skäl ska göra avsteg från huvudprincipen om en grund avgift tas indirekt viss hänsyn till förutsättningarna för små nätföretag. Med en uteslutande grund avgift hade det funnits en risk att stora anslutningar orsakat likviditetsproblem hos små nätföretag på kort sikt kopplat till att göra nödvändiga investeringar längre bort från kunden än den närmaste transformatorn.

Ei har inte identifierat några ytterligare behov av särskild hänsyn till små företag.

Annan påverkan på företag

Ei har inte identifierat någon annan påverkan på företag än vad som nämnts ovan.

8.2 Konsekvenser för offentlig sektor

Konsekvenser för staten, regioner och kommuner

Staten, regioner och kommuner påverkas av föreskrifterna genom att de ansluter och använder elnätet på samma sätt som övriga kunder, vilket beskrivits i tidigare delar av konsekvensutredningen. Staten och kommuner påverkas även indirekt som ägare av nätföretag, vilket beskrivits under avsnittet om konsekvenser för företag. I nedanstående kapitel beskrivs konsekvenser för de statliga myndigheter som berörs direkt.

Konsekvenser för statliga myndigheter

Energimarknadsinspektionen

Ei kommer att vara tillsynsmyndighet över de nu föreslagna föreskrifterna och har även en skyldighet enligt ellagen att pröva enskilda kunders tvister med nätföretagen gällande villkor för anslutning. Kostnader förväntas för att se över och uppdatera föreskrifterna vid behov samt för löpande hantering av tillsyns- och prövningsärenden, samt att informera kunder och nätföretag om regelverken.

Ei har redan idag ansvar för tillsyn och prövning av de bestämmelser som finns i ellagen. Skillnaden när föreskrifter införs är att regleringen blir tydligare, vilket innebär färre tolkningsfrågor som behöver fastställas genom praxis i domstol. Samtidigt innebär ett mer detaljerat regelverk på föreskriftsnivå en större möjlighet och förväntan på Ei att bedriva tillsyn över att bestämmelserna efterlevs och att uppdatera regelverket vid behov. Den sammantagna effekten av lägre kostnader för prövning och högre kostnader för tillsyn och regelutveckling bedöms bli marginell.

Domstolar

I de fall Ei:s beslut om prövning och tillsyn blir överklagade behöver frågan hanteras av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ei får idag in ett fåtal överklaganden gällande regelverken för anslutningsavgifter varje år. Ei bedömer att den ökning eller minskning av ärendemängden som kommer till följd av de nya föreskrifterna blir marginell. Kostnaden för domstolar bedöms därför inte ändras jämfört med idag

8.3 Konsekvenser för hushåll, individer och andra enskilda

Föreskrifterna förväntas leda till konsekvenser för hushåll, individer och andra enskilda⁸³. Precis som företag finns det aktörer inom dessa kategorier som både ansluter till elnätet och redan är anslutna.

Genom att det införs en gemensam huvudprincip för vilka kostnader som ska ingå i anslutningsavgiften hos alla nätföretag förväntas förutsägbarheten och transparensen öka för de anslutande kunderna. För anslutningar som inte bedöms falla under särskilda skäl förväntas offerter kunna tas fram snabbare och vara mer träffsäkra, vilket underlättar för de intresserade kunderna att tidigt fatta beslut om de ska ansluta eller inte.

Anslutningsavgifterna för anslutande aktörer kan bli högre eller lägre jämfört med idag beroende på vilket nätföretag de ansluter hos. Det kan också uppstå en skillnad vid anslutning upp till 25 ampere där schablonvärden ska tillämpas. Metoden som tillämpas kommer att ändras och anslutande kunder kan därför få betala en annan avgift än vad de skulle fått i dagsläget. Kostnadsunderlaget som ska ingå i den nya metoden ska dock utgå från samma kriterier som i dagsläget och effekterna bedöms därför bli marginella sett till helheten. Införandet av transformatorstation som utgångspunkt för mätning av avstånd i stället för den punkt i befintligt nät som anläggningsarbetet påbörjas vid kommer leda till en mer kostnadsreflektiv fördelning av kostnaderna för det utbyggda elnätet i förhållande till användning. Det vill säga att de tröskeleffekter som i dagsläget uppstår kommer att försvinna.

De aktörer som redan är anslutna till elnätet förväntas få indirekta konsekvenser av föreskrifterna. När nätföretaget utvecklar sitt nät och ansluter fler kunder påverkas nätföretagets kapitalbas, vilket höjer deras tillåtna intäkter. Samtidigt kommer de tillåtna intäkterna att tas ut av fler kunder än tidigare om fler kunder ansluter. Om nya kunder ansluter i ett elnät med ledig kapacitet innebär det, allt annat lika, en minskning av överföringsavgifterna för de redan anslutna kunderna. Om elnätet däremot har kapacitetsbrist bortom närmaste transformator som behöver åtgärdas finns risk att den anslutande kunden orsakar kostnader för att åtgärda kapacitetsbristen som istället orsakar en ökning

⁸³ Andra enskilda kan exempelvis vara organisationer som är verksamma i civilsamhället eller andra juridiska personer som inte räknas som företag.

av överföringsavgiften för de redan anslutna kunderna. Risken hanteras dock genom att en djupare anslutningsavgift ska tas ut om det föreligger särskilda skäl.

8.4 Andra relevanta konsekvenser

Genom att fastställa en tydlig huvudprincip med en grundare inriktning än vad som är satt i praxis sedan tidigare förenklas processen för de företag och andra nätkunder som genomför elektrifieringen av samhället. Detta förväntas bidra till en ökad elektrifieringstakt vilket påskyndar omställningen mot ett fossilfritt samhälle.

9 Överensstämmelse med EU-regler

Anslutningsavgifternas utformning regleras på EU-nivå genom artikel 6 i elmarknadsdirektivet, artikel 18 i elmarknadsförordningen och artikel 27 och bilaga XIII i energieffektiveringsdirektivet.

Av artikel 59.7 a elmarknadsdirektivet framgår att Ei, som tillsynsmyndighet, har ansvar för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, varvid dessa avgifter eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion.

Ei gör bedömningen att föreskriften endast förtydligar kraven som ställs på EU-nivå och att föreskriften inte ställer högre krav på nätföretagen än vad direktiven och förordningen kräver. Föreskriften stämmer därmed väl överens med kraven i elmarknadsdirektivet, elmarknadsförordningen samt energieffektiveringsdirektivet och strider inte heller i övrigt mot EU-rätten.

10 Ikraftträdande och informationsinsatser

Föreskrifterna planeras träda i kraft den 1 januari 2027. Skälet till tidpunkten för ikraftträdandet är att lagändringarna i ellagen ska träda i kraft det datumet och att nätföretagen ska ha möjlighet att anpassa sig till föreskrifterna och göra nödvändiga ändringar i sina interna processer och datasystem för att kunna rapportera in sina anslutningsintäkter i mars 2027. Ei informerar alltid på sin webbplats om nya föreskrifter och ändringar i föreskrifter samt uppmanar aktörer, intressenter och elanvändare att prenumerera på Ei:s nyheter via webbplatsen. Vid behov kan Ei gå ut med riktade informationsinsatser.

11 Samråd

I arbetet med att utveckla föreskrifterna har Ei arbetat med en extern referensgrupp. Gruppen består av representanter från Affärsverket svenska kraftnät, Ellevio, Energiföretagen Sverige, E.ON Sverige,

Green Power Sweden, Göteborg Energi, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige (IKEM), Konsumentverket, Krafringen, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Svensk Solenergi, Teknikföretagen, Vattenfall Eldistribution och Östra Kinds Elkraft.

Referensgruppen har träffats vid sex tillfällen. Under dessa möten diskuterades föreskrifternas innehåll och utformning. Deltagarna i referensgruppen har getts möjlighet att ta del av remissen och lämna synpunkter på förslaget.

Vid behov har bilaterala möten skett med medlemmar i referensgruppen, ytterligare bilaterala möten har även skett med Acer, Affärsverket svenska kraftnät, den danska tillsynsmyndigheten Danish Utility Regulator (DUR) och Öresundskraft.

Ei har beaktat de inkomna synpunkterna vid framtagandet av föreskrifterna.

Förslaget skickades ut på publik remiss och till **ANTAL** utvalda remissinstanser under perioden från den **DATUM** till och med den **DATUM**. Förslaget har även publicerats på Ei:s webbsida. Ei har mottagit remissvar av ...

Den **DATUM** skickades förslaget på remiss till Regelrådet med sista svarsdag den **DATUM**. Regelrådet ansåg att konsekvensutredningen uppfyllde kraven i 5–11 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

12 Uppföljning

Ei i bedriver löpande tillsyn över ellagens bestämmelser samt tillhörande förordningar och föreskrifter samt prövar anslutningsavgifter. Ei får även löpande återkoppling från elanvändare och aktörer på elmarknaden. Med anledning av tillsynen och prövningarna får Ei löpande insyn i hur föreskrifterna följs och vilka konsekvenser de kan medföra. En tid efter att föreskrifterna trätt i kraft kommer Ei genom tillsyn undersöka om nätföretagen följer föreskrifterna.

13 Kontaktpersoner

Projektledare

Sina Granath, sina.granath@ei.se, 016-542 91 38